Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. ◉ № 150 (6.639) ◉ 1988 йил 30 июнь, пайшанба ◉ Баҳоси 3 тийин

XIX КПСС XIX БУТУНИТТИФОҚ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

СОЦИАЛИЗМНИНГ ЯНГИ ҚИЁФАСИ САРИ

КПСС XIX Бутуниттифоқ конференцияси 29 июнь куни Кремлдаги Съездлар саройида ўз ишини давом эттирди. Делегатлар КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев қилган докладини ишчанлик, партиявий принципиаллик билан муҳокама қилдилар.

Эрталаб соат 10. Раислик қилувчи **Л. Н. Зайков** доклад қилиш учун XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси мандат комиссиясининг раиси КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари **Г. П. Разумовский**га сўз беради.

Делегатлар мандат комиссиясининг докладини бир овоздан тасдиқлайдилар.

КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, Волгоград область партия комитетининг биринчи секретари **В. И. Калашников** минбарга чиқади. У қайта қуриш давомида кадр сиёсатида, иқтисодий ва социал муаммоларни ҳал этишда, демократия ва ошкораликни ривожлантиришда бурилиш бўлганлигини айтди. Шу билан бирга янги муаммолар пайдо бўлди. Аҳвол жуда секинлик билан ўзгараётганлигидан, баъзи соҳаларда эса турғунлик сақланиб қолаётганлигидан кўп одамлар ташвишланмоқдалар.

Партия — қайта қуришнинг ташаббускоридир, бинобарин у демократияни ва раҳбарликнинг сиёсий методларини ривожлантиришда намуна кўрсатиши керак, деб давом этди нотиқ. Партия Марказий Комитетининг аъзолари алоҳида масъулдирлар. Нотиқ Марказий Комитет аъзоларининг Марказий Комитет Пленумларида ва Сиёсий бюро мажлисларида кўриб чиқиш учун катта масалаларни тайёрлашда кенг иштирок этишларини мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайди.

Нотиқ иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш қандай ўтаётганлигига тўхталиб, давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги Қонун ҳали ҳам амал қилмаётганлигини таъкидлади.

Нотиқ колхозчиларга нисбатан социал адолатсизликни тугатишга қаратилган таклиф киритди. Ҳозир колхозчилар пенсиясининг энг кам миқдори ишчиларникига нисбатан камдир.

Делегат КПСС Марказий Комитети Секретариати ишини қайта қуришга, КПСС Марказий Комитети соф хўжалик масалалари юзасидан кенгашлар ўтказиб, қарорлар қабул қилаётган нонормал ҳолдан қутилишга даъват этди.

Конференция ўз ишини давом эттирмоқда.

(ТАСС).

Ташаббуснинг қаноти

ЎЗБЕКИСТОН ПОЙТАХТИНИНГ МЕҲНАТКАШЛАРИ XIX БУТУНИТТИФОҚ ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИ МАТЕРИАЛЛАРИНИ ЗЎР ҚИЗИҚИШ ВА ЭЪТИБОР БИЛАН ЎРГАНМОҚДАЛАР.

Яхши кунларда босиб ўтган йўлга бир назар ташлаб олиш инсоннинг азалий одати. Куни-кеча Москвада, Кремлнинг Съездлар саройида Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XIX Бутуниттифоқ конференцияси очилган кунда беихтиёр ушбу анжуманга тайёргарлик давридаги долзарб кунларимизни ёдимга келтирдим.

Бригадамиз аъзолари йил бошиданоқ «Ўн иккинчи беш йилликнинг уч йиллик план-топшириқларини коммунистлар анжумани кунигача бажарамиз!» деган ташаббус билан чиқишганди. Ҳамкасбларимиз бу ташаббусни жон дилдан қўллаб-қувватлашди. Ваъдага вафо қилиш учун ўзаро социалистик мусобақани қизитиб ишладик. Мусобақа шартларига кўра илғорларни рағбатлантириб бордик. Бу ишда корхона касаба союз комитети бизга яқиндан ёрдам берди. Хуллас, белгиланган маррага эришиш учун бор имкониятни ишга солдик.

Мен бригадамиз аъзоларининг қўлга киритган муваффақиятлари ва ютуқларидан ҳақли равишда фахрланаман. Коллективимизнинг ҳар бир аъзоси ушбу шонли сана шарафига ўз зиммаларига олган конкрет мажбуриятларини ортиғи билан адо этиб, анжуманни ёруғ юз билан кутиб олди.

Коммунистлар анжуманида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг мазмунли ва сиёсий жиҳатдан теран докладини ҳаммамиз телевидение орқали кўриб тингладик. Доклад матбуотда эълон қилинганидан кейин эса у билан чуқур танишиб чиқдик. Докладда жамиятимиз тараққиёти, Марказий Комитетнинг апрель Пленумидан ва КПСС XXVII съездидан кейинги даврдаги ўзгаришлар, турғунлик йиллари келтириб чиқарган қийинчиликлар, қайта қуришни муттасил ривожлантириш ва унинг муқаррарлигини таъминлайдиган йўллар очиқ-ойдин белгилаб берилган.

«Ишчилар синфи юксак онглилик ва уюшқоқлик намуналарини кўрсатмоқда. Турмушимизга одатдан ташқари янги мураккаб жараён кириб келган бир пайтда у яна ўзининг ажойиб сиёсий ва ахлоқий фазилатларини намойиш қилмоқда, ишларга давлат манфаатларини кўзлаб чинакам гражданларча ёндошмоқда, қайта қуришнинг қўллаб-қувватланишини меҳнатда ифодаламоқда. Ишчилар синфининг бу позицияси партияга революцион ўзгартишларни дадил ўтказавериш имконини беради», дейилади докладда.

Агар биз ана шу фикрларни биргина ўзимизнинг бригадамизга тадбиқ этадиган бўлсак, бизга ҳамма нарса аён бўлади-қолади. Очиғини айтганда, сўнгги йилларда меҳнат кишиларининг дунёқарашида туб бурилиш ясалди. Улар корхонанинг ҳақиқий хўжайинига айландилар. Умуммманфаатни кўзлаб иш юритадиган бўлдилар. Жумладан, давлат қабулининг ишлаб чиқаришга жорий этилиши, хўжалик ҳисобини кенг қўлланиши фикримизнинг ёрқин далилидир.

Меҳнат аҳлининг унумли ишлаши учун энг аввало уларга қулай шароитлар яратиб берилган бўлиши керак. Докладда ана шу масалага, яъни инсон омилига ҳам муҳим эътибор берилган. Жумладан ундаги **«Инсон ҳуқуқларини ҳар томонлама бойитиш, совет кишиларининг социал фаровонлигини ошириш сиёсий системани ислоҳ қилишнинг пировард мақсади ва бу ислоҳотни турмушга нақадар тадбиқ эта олишимизнинг асосий мезонидир. Бу масала социализм назарияси ва практикасида марказий ўрин олади. Мамлакатимиздаги Октябрь революцияси яратган пойдевор устида гражданнинг кўп соҳаларда гарантияланган ҳуқуқлари салобатли биноси барпо этилган. Биз бу ҳуқуқлардан фойдаланяпмиз ва очиғини айтганда, биз учун жуда одатий бўлиб қолган ана шу ҳамма ҳуқуқлар ҳали дунёнинг кўпгина жойларида меҳнаткашларнинг умиди, улар курашининг мақсадларигина бўлиб қолаётганлиги ҳақида камдан кам ўйлаймиз»**, дейилган жумлалар инсон омилини ўйлаб айтилган. Чиндан ҳам, қаердаки инсонга яхши ғамхўрлик қилинса, ўша ерда иш унуми ҳам, сифати ҳам яхши бўлади. Бу кўп йиллик тажрибадан маълум.

Бригадамиз аъзолари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ М. С. Горбачевнинг докладини муҳокама қила туриб, яна бир ташаббусни ўртага ташладилар. Бу анжуман кунларида ҳар бир ишчи кунлик нормасини бир ярим-икки ҳисса ошириб бажаришдан иборатдир. Ташаббусни корхонанинг барча ишчилари қўллаб-қувватлашди.

Ж. НАЗАРОВ,
Тошкент асбобсозлик бирлашмаси ишчиси, 1960 йилдан КПСС аъзоси.

Москва, Сизни Тошкент эшитади!

Телефонда — КПСС XIX Бутуниттифоқ конференцияси делегати, Тошкент алоқа электротехника институтининг ректори, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, техника фанлари доктори, профессор Жўра Абдуллаевич Абдуллаев.

— Жўра Абдуллаевич! Сизни эрта саҳарда безовта қилаётганлигимиз учун узр. Конференция делегати сифатида катта анжумандан олган дастлабки таассуротларингизни эшитишга муштоқмиз.

— Саломат бўлинг. Ҳечқиси йўқ. Барвақт уйғонганмиз.

КПСС XIX Бутуниттифоқ конференциясининг дастлабки иш куни ҳақида гапирадиган бўлсак биринчи таассуротларимизнинг ўзи бир олам.

«КПСС XXVII съезди қарорлари қандай бажарилаётгани ва қайта қуришни чуқурлаштириш вазифалари тўғрисида» КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг XIX Бутуниттифоқ партия конференциясида қилган доклади ғоятда теран мазмунлилиги, мамлакат ҳаёти билан чамбарчас боғлиқ кўпгина масалаларни қамраб олганлиги билан ажралиб туради.

Ҳаммамизга маълумки, бу конференцияга тайёргарлик кўрилаётган пайтда, конференция Тезисларини муҳокама қилиш чоғида жойларда жуда кўп қимматли таклифлар, фикрлар билдирилган эди. Умумхалқ муҳокамасида айтилган ҳаётий фикр-туйғуларнинг деярли барчаси бу докладда оқилона қамраб олинган.

Биз делегатлар бу докладни зўр эътибор билан тингладик, ўзимизга тегишли, қатор вазифаларни белгилаб оляпмиз, танаффусларда докладдан олган таассуротларимизни ўртада муҳокама қиляпмиз.

Докладда қайта қуришни ривожлантириш ва чуқурлаштириш, сиёсий системани ислоҳ қилиш, КПСС раҳбарлик фаолиятини ва ички турмушини демократиялашдек энг муҳим вазифалар ҳақида ҳаққоний гаплар айтилди.

Ўртоқ М. С. Горбачев докладида партия ва совет органларининг фаолиятини қайта қуриш талаблари асосида такомиллаштириш юзасидан диққатга сазовор фикрларни ўртага ташлади.

Докладда биз совет олимлари ва зиёлилари олдига ҳам ҳаққоний вазифалар қўйилди: **«Партия олимларимизнинг қайта қуришга қўшаётган ҳиссасига катта аҳамият бераётир. Марказий Комитет Тезисларида таъкидланганидек, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш ва аввало унинг ҳозирги босқичдаги авангард технологияларини — микроэлектроника, робототехника, информатика, биотехнология ва шу сингариларни ривожлантириш билан боғлиқ ютуқларини эгаллаш партия иқтисодий ва социал стратегиясининг негизидир».**

Бу фикрлар олий таълим системасида хизмат қилаётган бизларга ҳам биринчи навбатда таалуқлидир. Чунки олий ўқув юртида ҳозирги замон фан ва техникаси ютуқлари чуқур ва атрофлича ўқитилса, таълим-тарбия ишлари қанчалик пухта ва самарали олиб борилса, мутахассислар келгусида илдам ва жаҳон талаблари даражасида ишлайдиган бўладилар.

— Жўра Абдуллаевич, суҳбат учун Сизга раҳмат. Сизга ва тошкентлик делегатларга муваффақиятлар тилаймиз.

Қайта қуриш — ҳамманинг иши

Бугун олам нигоҳи Ватанимиз пойтахти — Москвада. Бутун тараққийпарвар инсоният ўз ишини давом эттираётган Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини катта ҳаяжон билан кузатиб турибди. Унда кўтарилаётган масалалар беҳад тўлқинлантирмоқда. Очиғини айтиш керак: мамлакатимизда юз берган кейинги ўзгаришлардан ҳар қанча қувонсак оз. КПСС Марказий Комитетининг апрель (1985 йил) Пленуми белгилаб берган йўл шундай имкониятларни юзага чиқардики, бундан фақат кишининг кўнгли равшан тортади. Ишлашга, эл-юрт олдидаги бурчингни ўташга бўлган масъулиятингни янада оширади. Техникумимиз педагогик коллективи халқ хўжалигига агросаноат йўналиши бўйича бухгалтер ва иқтисодчилар тайёрлаб беришга даъват этилган. Қайта қуриш ва жадаллаштиришнинг ўткир ҳаётий талаблари кундалик фаолиятимизга кенг сингиганидан буён бир мунча ишларни амалга оширишга муваффақ бўлдик.

Бутун коллективимиз билан партиямизнинг тутган йўлини тўла қўллаб-қувватлар эканмиз, М. С. Горбачевнинг конференцияда қилган докладидаги қуйидаги сўзларни алоҳида таъкидламоқчиман: «Ҳозир қайта қуриш бизгача етиб келмади, деб тез-тез айтмоқдалар ва жойлардан ёзмоқдалар, қайта қуриш қачон етиб боришини сўрамоқдалар. Аммо қайта қуриш осмондан ёғиладиган чалпак эмас, шу сабабли уни қаердандир олиб келишни кутмасдан, балки, ўз шаҳри ёки қишлоғида, ўз меҳнат коллективида уни ижод қилиш керак. Ҳозир қайта қуриш хусусидаги гап-сўзлар эмас, балки ҳаракатлар, ишлар ҳар қачонгидан ҳам зарурдир».

Т. ЙЎЛДОШЕВ,
Тошкент ҳисоб-бухгалтерия техникуми директори.

Тошкентдаги электр маиший асбоблари заводининг Ш. Файзиев бошчилик қилаётган бригадаси коллективи партия XIX конференцияси шарафига оширилган мажбурият қабул қилган эди. Коллектив партия анжумани очилиши арафасида ўз сўзининг устидан чиқди.

Бригада аъзолари айни чоқда партия конференцияси материалларини чуқур ва атрофлича ўрганишга киришдилар. Улар КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг XIX Бутуниттифоқ партия конференциясида қилган докладини синчиклаб ўқиб чиқдилар. Ишчилар бу докладда баён қилинган барча фикрларни қизғин муҳокама қилмоқдалар.

СУРАТДА: Ш. Файзиев бошлиқ бригада аъзолари докладни муҳокама қилишаётган пайт.

ЗАМОНДОШЛАРИМИЗ

Коммунистлар

Коммунистлар... Давримизнинг яловбардорлари. Бугунги кунда уларнинг бутун диққат-эътибори Москвага, Кремлнинг Съездлар саройига қадалган. Улар КПСС XIX Бутуниттифоқ конференциясининг ишини зўр диққат билан кузатмоқдалар, М. С. Горбачевнинг докладини қунт билан ўрганмоқдалар.

Қайта қуришнинг тақдири коммунистларга, қолаверса барча софдил кишиларга боғлиқ. Қайта қуришга хайрихоҳлар жуда кўп. Аммо мухолифлар ҳам йўқ эмас.

— Бизда бундай иккиланувчилар йўқ, — дейди қатъий оҳангда Тошкент пластмасса фурнитуралари заводи партия ташкилоти секретари Анвар Зарипов. — Коммунистларимиз, ишчиларимиз қайта қуришнинг моҳиятини аллақачон тушуниб олганлар. Уларнинг ҳаммаси партиямизнинг бу истиқболли йўлини қўллаб-қувватламоқдалар.

— Айниқса, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг куни кеча XIX Бутуниттифоқ партия конференциясида қилган доклади бизнинг тасаввуримиздаги ғояларни янада ойдинлаштирди, — дея суҳбатга қўшилди замондошларимиздан бири, токарь Анвар Аҳмаджонов. — Докладда қайта қуришни ривожлантириш ва чуқурлаштиришга, туб ислоҳотни изчиллик билан амалга оширишга, жамиятнинг интеллектуал ва маънавий имкониятини активлаштиришга, ҳокимиятни ташкил этишни такомиллаштиришга ва бошқа қатор муҳим вазифаларни амалга оширишга қаратилган қимматли фикрлар айтилдики, биз коммунистлар бу фикрлар билан хайрихоҳмиз.

Биз корхонага КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг доклади матбуотда эълон қилинган куни борган эдик. Анвар ака қўлига газетани олиб, докладдан қуйидаги сатрларни ўқиб берди: «Яқиндагина активлиги унча бўлмаган, партия ташкилоти билан алоқаси узилиб қолган, ана шундай ортиқча юк ҳисобига қўшиб қўйилган ишчиларнинг кўплари бугун ҳаётда ўз ўринларини топиб олишга ҳаракат қилмоқдалар. Партиядош ўртоқларга ниҳоятда ҳурмат билан муносабатда бўлмоқ керак. Биронта софдил ходимни қайта қуришдан четда қолдириб бўлмайди, — келинглар, ана шу фикрдан келиб чиқайлик. Бу ленинчасига, большевикчасига ёндошиш бўлади». Бизнинг заводимизда ўтаётган коммунистлар аттестацияси ҳам худди шунга хизмат қилаётир. Тўғри, аввал бошда пассив позицияда турган коммунистлар ҳам бўлди. Лекин партия ташкилотимизнинг, коммунистларнинг муштарак мақсад сари интилиши туфайли партиявий ўртоқлик ришталари мустаҳкамланди.

— Биз қайта қуриш тарафдоримиз, — дейди катта мастер Абдусамад Раҳимов.— Мана, цехимиз технологи Баҳром Тожиев айтсинлар, кейинги пайтда корхонамизда талай ўзгаришлар бўлди. Ҳаммаси ижобий томонга. Энг муҳими, одамларнинг онги ошди. Улар ишга масъулият билан ёндошадиган, муаммоларни атрофлича, шовқин-суронсиз ҳал этадиган бўлиб қолдилар. Шунинг учун ҳам план топшириқларини ортиғи билан бажаришга эришаётирмиз...

Ҳа, завод коммунистлари қайта қуришнинг олдинги сафида бормоқдалар. Улар партиямизнинг бугунги сиёсатини, иқтисодий ва социал стратегиясини қўллаб-қувватламоқдалар. Сафимизда ана шундай жонкуяр, партия иши учун, халқ фаровонлигини ошириш учун тинмай курашаётган замондошларимиз борлигидан фахрланамиз.

Т. ТОШЕВ.

● СУРАТДА: (чапдан ўнгга) коммунистлар Анвар Аҳмаджонов, Анвар Зарипов, Абдусамад Раҳимов ва Баҳром Тожиев.

Т. Каримов фотоси.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетида

«Тошкент оқшоми» газетасининг 1988 йил 4 июнь сонида босилган «Ўз уйига бегона она» мақоласи тўғрисида

«Тошкент оқшоми» газетасининг 1988 йил 4 июнь сонида босилган «Ўз уйига бегона она» мақоласида Улуғ Ватан урушида ҳалок бўлган жангчининг рафиқаси Ж. Илёсованинг вужудга келган турмуш шароити ҳақида ҳикоя қилинган эди.

Ж. Илёсова саккиз кишидан иборат оиласи (ўзи, ўғли, келини, беш невараси) билан ўзига қарашли Коллективная кўчасининг Биродарлик проездидаги 22-уйда истиқомат қилиб келарди. Бу уй Октябрь районидаги «Қоратош» турар жой массиви қурилиш майдонига тушганлиги учун бузилди.

Бузилган уй ўрнига саккиз кишидан иборат оиласи учун унга Б-3 турар жой массивидаги уйнинг «В» блокидан умумий сатҳи 83,2 квадрат метрга тенг иккита уч хонали 26 ва 28-квартиралар ажратилди.

Квартиралар олинганидан сўнг Ж. Илёсованинг невараси Д. Камолова турмушга чиқди, янги оила билан улар 28-квартирада яшай бошладилар, 26-квартирада эса етти киши истиқомат қила бошлади. Шундан сўнг оилада келин билан, сўнгра куёв билан невара ўртасида нохуш муносабатлар вужудга келди. Бу ҳақда мақолада батафсил ҳикоя қилинган.

Вужудга келган оилавий муносабатлар масаласи шу йил 26 апрелда маҳалла комитетининг йиғилишида кўриб чиқилиб, Ж. Илёсовага квартира ажратиш юзасидан ижроия комитетидан илтимос қилиш ҳақида қарор қабул қилинганди.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети юқорида баён этилган аҳволни инобатга олиб, Ж. Илёсовага бир хонали квартира ажратишни Уй-жойларни ҳисобга олиш, тақсимлаш ва хусусий уйларни назорат қилиш бошқармасига топширишга қарор қилди.

Қарорда шунингдек арзгўй Ж. Илёсованинг ўғли ишлайдиган ташкилот раҳбариятидан мазкур масалани коллективда кўриб чиқиш сўралади.

СЎНГГИ СОАТДА

ТАСС ХАБАРЛАРИ ВА МАРКАЗИЙ МАТБУОТ САҲИФАЛАРИДАН

● **Шу кунларда бутун планета эътибори КПССнинг XIX Бутуниттифоқ конференцияси ўтаётган Москвага, Кремлга, Съездлар саройига қаратилган. Чет эл оммавий ахборот воситалари кўпсонли материалларда КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг «КПСС XXVII съезди қарорлари қандай бажарилаётгани ва қайта қуришни чуқурлаштириш вазифалари тўғрисида»ги доклади кенг баён этилмоқда, чет эллардаги ҳамма ерда унинг бениҳоя катта аҳамиятга эга эканлиги таъкидланмоқда.**

XIX партия конференциясининг иши, ана шу анжуманда М. С. Горбачевнинг қилган доклади Америка ахборот агентликлари, энг йирик радио ва телевидение компаниялари, етакчи газеталарининг марказий мавзуидир. Ана шу ҳужжатнинг асосий қоидалари АП ва ЮПИ агентликлари томонидан батафсил кўчириб берилди, қисқартириб олинган доклад тексти «Нью-Йорк таймс» газетасида бир саҳифани эгаллади.

«Нью-Йорк таймс» газетаси редакцион мақоласида «совет халқи ва бутун дунё Москвадаги партия анжумани қандай хулосага келишини кутмоқда», деб ёзади.

● Совет раҳбари ҳокимиятни амалда халқ қўлига топшириш каби ислоҳотларни амалга ошириш юзасидан узоққа борувчи таклифларни илгари сурди, деб хабар беради Москвадан Би-би-си агентлиги.

● **БРАТИСЛАВА. Словакия пойтахтида Халқаро «Инхеба-88» химия ярмаркаси очилди. 29 мамлакатдан 550 фирма ўз маҳсулотларини кўрсатмоқда.**

Экспозиция ўтган йиллардаги сингари тематикдир. Бу йил «Инхеба» пластмасса билан боғлиқ ҳамма нарсаларни —пластмассадан ишланган буюмлар, илғор ишлаб чиқариш технологиялари, машина-ускуналарни виставка павильонларига йиққан. Ва ниҳоят химиявий ишлаб чиқаришнинг атроф-муҳитга зарарли таъсирини чеклашга мўлжалланган технологиялар ҳам намойиш этилмоқда. Бу йилги ярмарка йигирманчи марта ўтказиляпти. Унинг экспонатлари 16.700 квадрат метр майдонга жойлаштирилган.

● БУДАПЕШТ. Секешфехервар шаҳрида ишга туширилган янги бўяш цехи «Икарус» автобусларини янада кўпга чидайдиган ва кўркам қилишга ёрдам беради. Цехда ўрнатилган машина-ускуналар батамом автоматлаштирилган, ишлатилаётган технология эса жаҳон стандартларига мосдир.

Корхона ҳар йили тайёрлаб чиқарадиган тахминан 14 минг автобуснинг кўп қисми Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатларга юборилмоқда.

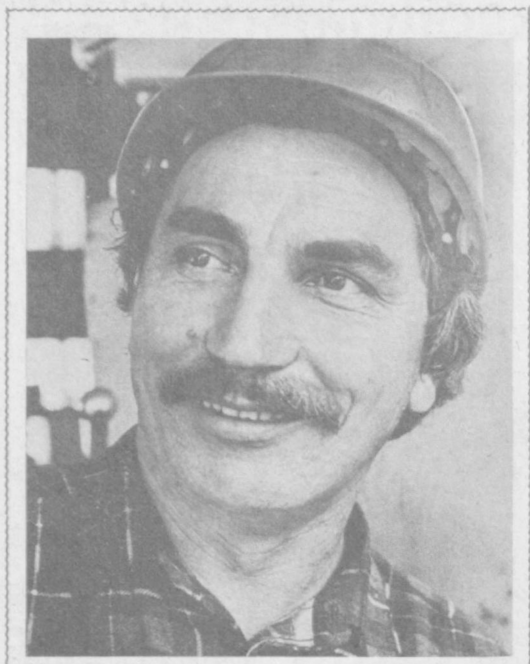

Шундай касблар бўладики, унинг сururидан диллар қувончга тўлади. Анатолий Парамонов ҳам мармар ишлаб чиқариш бирлашмасида ремонтчи-слесарь сифатида иш бошлаганида ўз меҳнатининг коллективга катта самара келтиришини унчалик тасаввур этолмаганди. Бироқ, кейинчалик ишлар юришиб кетди. У хизмат кўрсатиш соҳасини тобора такомиллаштириб бориш эвазига дастгоҳ ва конвейерларнинг мукаммал ишлатилишини таъминлай олди. Бу эса корхонада меҳнат унумдорлигини оширишга муайян даражада таъсир этди. Айни кунларда моҳир ремонтчи-слесарь юксак унум билан ишлаб, Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига авж олдирилган социалистик мусобақада фаол қатнашяпти.

СУРАТДА: Анатолий Парамонов.

М. Нуриддинов фотоси.

Техника тараққиёти йўлида

Кашфиётнинг йўли очилди

«Алинит» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси тузилиши билан Ўзбекистон олимлари бундан ўн йилча аввал қилган кашфиётни жорий этиш воқеликка айланмоқда.

Кашфиётнинг моҳияти шуки, цемент шламига хлорли кальций қўшилса, уни пишириш ҳарорати кескин пасаяди. Шундай қилиб, жуда кўп энергия оладиган ишлаб чиқаришларнинг бирида анча ёқилғи тежаш йўли очилганди.

Ўшандан бери кашфиёт ҳамма нарсага эришди: матбуотда кенг ёритилди, чет эл фирмалари лицензия олиш учун навбатда қаторлашиб қолди, СССР Халқ Хўжалиги Ютуқлари виставкаси ва халқаро виставкаларнинг медалларини олди.

Лекин алинит деб аталган паст ҳароратда ҳосил бўлувчи цементнинг ўзигина йўқ эди...

Кашфиёт авторлари — «ТашНИИстромпроект» институтининг олимлари кашфиётни жорий этишга ҳарчанд уриниб кўрдилар. Унинг асосида ўнлаб ихтиролар қилинди. 1980 йил Оҳангаронда тажриба саноат қурилмаси жорий этилди. Янги цементни ишлатиш мумкин бўлган жойлар белгилаб чиқилди, қаттиқ совуққа бардош берадиган бетон ва пишиқ бетон ҳосил қилинди. Ҳатто чиқит — фильтр ушлаган чанг ҳам пармалаш ишларида қимматли хом ашё бўлиб чиқди. У оҳак ишлаб чиқаришда қўшиладиган бўлди. Химиклар ана шу чанг юксак самарали ўғит вазифасини ҳам адо этади, демоқдалар...

Клинкерни паст ҳароратли конвейерда пиширишни ишлаб чиқиш ундан кейинги қўйилган қадам бўлди. Қора металлургияда фойдаланувчи кўплаб ишлаб чиқариладиган пишириш линиясини ишлатиш мумкин бўлиб чиқди. Бунда пишириш кескин равишда интенсивланиши билан бирга ёқилғи сарфи, капитал маблағлар камаяди, чунки техника соддалашади, металл оз кетади ва ишлатиш харажатлари қисқаради.

Лекин шу йилларда паст ҳароратли алинит цемент ишлаб чиқувчиларга илмий-ишлаб чиқариш базаси етишмасди. «Оёқ-қўли» план билан боғланган Оҳангарон цемент комбинати полигонга айлантирилган.

Ниҳоят, кашфиётга кенг йўл очилди — «Алинит» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси тузилди.

— Унинг составига қандай бўлинмалар киради! ЎзТАГ мухбири Б. Ҳасановнинг ушбу саволига бош директор Т. Тошпўлатов жавоб қайтариб, бундай деди:

— «СредазНИИпроектцемент» комплекс илмий тадқиқот ва лойиҳа-конструкторлик институти бош ташкилот қилиб олинди. Бундан ташқари Оҳангаронда цементни паст ҳароратда синтез қилувчи тажриба-экспериментал заводи бор. Конвейер технологияси бўйича алинит цемент ишлаб чиқарувчи тажриба—саноат заводи ҳам ўша ерда бўлади.

— Институт қайси асосда барпо этилади!

— У бизнинг «ТашНИИстромпроект»имиздан ажралиб чиқади, — дейди кашфиёт авторларидан бири, бош директор ўринбосари, техника фанлари доктори Б. Нудельман. — Янги институтда цемент ишлаб чиқариш муаммоларини ўрганувчи лабораториялар бўлади.

— Илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг цемент ишлаб чиқариш юзасидан қатъий плани бўладими!

— Йўқ, шуниси энг қимматлидир, — деб жавоб қайтарди Борис Израилевич. — Планли илмий-тадқиқотлар ва тажрибалар ўтказиш учун имконият яратилди. Лекин, ҳатто, тематик ишлар билан ҳам Оҳангарондаги тажриба заводида ойига кам деганда 5 минг тонна цемент бериб турамиз.

— Уни шартнома нархлари билан сотамиз, — дейди Турғун Ҳасанович. — Талаб катта.

— Конвейер технологияси бўйича цемент ишлаб чиқарувчи корхона қурила бошладими!

— У лойиҳаланмоқда, — деб жавоб қайтарди бош директор — «Омега» кооперативини ҳам ишга тортдик. Ҳаммаси жуда тез қилинмоқда. Шу йилиёқ қурилишни бошлаб юбормоқчимиз. Ишга тушириладиган биринчи комплекс 600 минг тонна, йилига эса жами 1,2 миллион тонна цемент беради.

«Алинит» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси иш бошламоқда. У 210—кашфиётни ишлаб чиқаришга кенг кўламда жорий этишни тезлатишга имкон беради. Бинобарин, камчиқим қилиб «қурилишнинг нони» — цемент кўпроқ ишлаб чиқарилади.

Доҳий кўрсатмаси билан

Революция эндигина ғалаба қозонган кезлар. Оқ гвардиячи ва босмачи тўдалар эркинликка элтувчи йўлни бўғмоқчи бўлади. Инқилобни душманлардан ҳимоя қилиш керак. Бунинг учун кўплаб командирлар тайёрлаш зарур. Москва, Ленинград каби йирик шаҳарларда ҳарбий мактаблар очилди.

Ўша пайтларда Туркистон ҳам хавф остида эди. Доҳиймиз Владимир Ильич кўрсатмаси билан 1918 йил 12 июлда Тошкентда Қизил Армияга командирлар тайёрлаб берувчи билим юрти (ҳозирги В. И. Ленин номидаги Қизил Байроқли, Қизил Юлдуз орденли Тошкент умумқўшин командирлари олий ҳарбий билим юрти) иш бошлади. Билим юртининг биринчи бошлиғи Қўшоқов, комиссари Федосеев эди. У 1918 йил 7 ноябрда 12 кишидан иборат илк битирувчини фронтга кузатди. 1919 йил январидан бошлаб эса билим юрти Владимир Ильич Ленин номи билан атала бошланди.

Бу йил ушбу даргоҳ ўзининг 70 йиллик юбилейини нишонлайди. Шу давр ичида унинг минглаб вакиллари оқ гвардиячи ва босмачиларга қарши жангларда, Улуғ Ватан уруши фронтларида мардлик-мангулик намуналарини кўрсатиб мамлакатимиз тарихи саҳифаларидан муносиб ўрин олдилар. Бу ерда таҳсил олганларнинг 47 нафари Совет Иттифоқи Қаҳрамони, 50 дан зиёди генераллик унвонига сазовор бўлдилар. Улар орасида номлари тилларда достон бўлган армия генераллари И. Петров, Н. Ляшченко, генерал-лейтенантлар Ф. Норхўжаев, С. Охунжонов, генерал майор М. Узоқов ҳамда М. Миршаропов каби ҳарбий бошлиқлар, В. Карпов, О. Ҳакимов, В. Малясов сингари қаҳрамонлар бор.

Кейинги йилларда билим юртининг ўнлаб битирувчилари Афғонистон Республикасида ўз интернационал бурчларини шараф билан адо этишди. Ва кўплари Ватанимиз орден-медаллари билан мукофотланишди.

Бугунги кунда таълим олаётган ёшлар ҳам улуғ доҳий васиятлари ва оталари жасоратига содиқ қолиб ўз билимларини бойитмоқдалар. Бўлажак офицерлар орасида Ленин стипендиати, курсант С. Бондаренко, Ленин комсомоли мукофоти стипендиати, сержант А. Паршин сингари аълочилар борки, бутун билим юрти улар билан фахрланади.

Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

Болалар орзуси

Севимли касб — ҳар биримизнинг орзуимиздир. Агарда ёшлар у ёки бу касбнинг моҳиятини тезроқ тушуниб, керакли касб ҳақида кўпроқ шуғуллансалар айни муддао бўларди. Бунда улар вақтни бой бермай, барча куч-ғайратларини аниқ мақсадга, бунёдкорлик йўлига сарфлаган бўлур эдилар.

Тошкентдаги 171-мактабнинг кўпгина болалари билим даргоҳини битиришдан олдинроқ ҳаётда қандай йўл эгаллаяжакларини аниқ биладилар. Улар офицерлик погонлари тўғрисида орзу қиладилар ва ана шу яхши ниятнинг амалга ошиши учун барвақт тараддуд кўрадилар. Бу йил битирувчилардан Алёша Логвиненко, Слава Тополев, Серёжа Чиж, Саша Овчинников ҳарбий билим юртига ўқишга киришга аҳд қилишган. Бунинг ажабланарли жойи йўқ. Чунки уларнинг оталари ҳам офицерлардир. Болалар офицерлик касбини узил-кесил танлашгунга қадар, бу борада етарли тайёргарлик бор ёки йўқлиги ҳақида ўйлаб кўришга вақт бор. 171-мактабнинг 20 дан ортиқ юқори синф ўқувчилари ёшлар ҳарбий-ватанпарварлик мактабида шуғулланишмоқда. Бу мактаб В. И. Ленин номидаги Қизил Юлдуз орденли Қизил Байроқли Тошкент олий умумқўшин командирлари билим юрти қошида бир неча йилдан буён ишлаб турибди.

У ерда факультатив машғулотларда болаларимиз бўлғуси касб сирлари билан яқиндан ошно бўлмоқдалар, керакли билим ва малака эгалламоқдалар, спортнинг ҳарбий-амалий турлари бўйича мусобақаларда чиниқмоқдалар.

Спорт борасидаги чиниқиш ҳақида гап кетганда етарли асос бор. Болалар кўп йиллардан буён спорт турлари билан мунтазам шуғулланишмоқда. Мактаб ўқувчилари орасида кейинги йилларда 94 спорт мастери етишиб чиқди. Бошқа спорт ютуқлари учун ҳам қизғин тайёргарлик бормоқда. Спортда эришилган бундай ютуқлар болалар учун шон-шуҳрат, ҳар бир ўқувчининг камолотга етишувида муносиб тайёргарлик бўляпти. Буларнинг ҳаммаси яхши самаралар бермоқда. Бу йилги битирувчилар орасида 19 СССР спорт мастери, 31 спорт мастерлигига кандидат бор.

Спорт оламида чиниқиш болаларимизга ҳарбий фанни эгаллашда яқиндан ёрдам бермоқда. Улар Тошкент умумқўшин командирлари билим юрти кафедраларида, ўқув марказида, синфларда, аудиторияларда, жанговар ва ўқув машиналарида, тренажёрларда муваффақиятли шуғулланмоқдалар. Синфдошлар ҳозирги замон умумқўшин жангларини олиб бориш, қурол ва жанговар техникани ишлата билиш, чет эл армияларининг бўлинмалари ҳаракат усуллари билан етарли танишмоқдалар. Кафедра бошлиғи, подполковник Евгений Александрович Глаголов ва бошқа тажрибали офицерлар бўлғуси курсантлар билан етарли шуғулланишмоқда.

Ҳарбий офицерлик касбини пировард оқилона танлаш ғоятда аҳамиятлидир. Бу борада мактабимиз комсомол комитети ҳам ўқувчиларга яқиндан ёрдам бермоқда. Бу ерда серғайрат, кўпчиликнинг ҳурматига сазовор бўлган комсомол аъзоси Дмитрий Мальков бошчилик қилаётган ҳарбий-спорт сектори фаоллик кўрсатмоқда. Комсомол аъзоларидан бўлган бошқа юқори синф ўқувчилари ҳам буйруқ ёки кўрсатмаларни қўл қовуштириб кутиб ўтирмай педагогларга турли ҳарбий-ватанпарварлик ва мудофаа-оммавий тадбирлар ўтказишда фаол ёрдам беришмоқда.

Бундай тадбирлар орасида шундай маросимлар борки, булар ўқувчиларнинг ёдида яхши сақланиб қолди. КПСС XXVII съезди делегати, запасдаги ефрейтор Олег Шерстобитов, Совет Иттифоқи Қаҳрамони Руслан Султонович Аушев билан бўлган учрашувларни мисол қилиб келтириш мумкин. Ана шу жасур ва мард кишилар билан бўлган ошкора суҳбатлар болаларни ғоятда илҳомлантириб юборди.

Комсомол комитети ўтказаётган бошқа ҳарбий ватанпарварлик тадбирларининг яна бир нечасини санаб ўтиш мумкин. Масалан, ҳарбий хизматга чақирилувчилар кунини ўтказиш, запасга бўшатилган жангчилар билан учрашувлар ташкил этиш, турли тематик кечалар ва эрталиклар, конкурслар ва викториналар ҳамиша қизиқарли бўлади. Айниқса «Зарница» ва «Орлёнок» ҳарбий-спорт ўйинларига тайёргарлик кўриш ва уларни ўтказишда ВЛКСМ комитети чинакам жанговар штабга айланади.

Қизил Байроқли Туркистон ҳарбий округининг тарих музейи коллективи билан ўрнатилган яқин алоқалар ҳам мактабимизда ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси ишларини авж олдиришда қўл келмоқда. Бу музейда одатда мактабимиз мардлик ва тинчлик дарсларини, пионерларнинг тантанали линейкаларини, давлат байрамлари арафасида митингларни ўтказади, ҳарбий ватанпарварлик мавзусида кинофильмларни томоша қилишни ташкил этади. Музей ходимлари мактабимизда Совет Қуролли Кучлари ва Қизил Байроқли Туркистон ҳарбий округининг шонли тарихига бағишланган музей стендларини безатишда яқиндан ёрдам бердилар.

Афғонистон диёрида интернационал бурчини адо этишда қаҳрамонларча ҳалок бўлган мактабдошимиз лейтенант Сергей Николаевич Курдюкнинг хотирасига бағишланган бурчак барча ўқувчиларнинг диққат-эътиборида.

...Яқиндагина 10-синф ўқувчилари учун сўнгги қўнғироқ чалинди. Битирувчи болаларнинг олдида турли истиқбол йўллари турибди. Алёша Логвиненко, Слава Тополев, Серёжа Чиж ва Саша Овчинников ва бошқалар битириш имтиҳонларини муносиб баҳоларга топшириб, ҳарбий офицерлик касбини эгаллаш учун билим юртларига йўл олишади. Бу шарафли касб. Бу чиндан ҳам она Ватанни ҳимоя қилиш касбидир! Йўлингиз порлоқ бўлсин, сизларга муваффақият тилайман!

К. АЛЕКСАНДРОВА.

Бизнинг интернационалчи-жангчиларимиз

Бурчга садоқат

(Очерк)

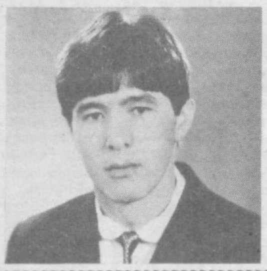

ЎКТАМ

Ўктам табиатан камсуқум, беғубор йигит. Бир сўз айтишдан олдин уни обдон ўйлайди. Айтилган сўз — отилган ўқ эканлигини яхши билади-да!

Бу нақл мазмунини у Афғонистонда ўзининг интернационал бурчини ўтаётган йилларда яхши чақди. Жанговар ҳарбий хизматдаги сабоқлар уни дунёга, одамларга ва жамиятга бўлган муносабатини белгилаб, дунёқарашини шакллантиришда катта туртки бўлди.

Бу қандай сабоқлар ўзи?

— Биринчиси бу руҳан бардамлик, — дейди у. — Товушида қатъийлик. Ишонган ва эътиқоди мустаҳкам одамгина шундай дадил гапиради. 22 баҳорни қаршилаган Ўктам Мамировнинг шундай гапиришида жон бор.

БИРИНЧИ САБОҚ

Ўктам тўла қуролланган ҳолда окопда соқчиликда турибди. Атроф ажиб манзара кашф этган. Пастда афғон қишлоғи ястаниб ётибди. Баланд тоғда ўрнашган бўлинма қишлоқ ва шаҳар осойишталигини таъминлайди. Шу бўлинма жангчиси Ўктам эгаллаган окоп муҳим пост ҳисобланади. Душман истаган пайтда бало-қазодек пайдо бўлиши мумкин. У автоматини ушлаган ҳолда сергак атрофни кузатади. Қоқ ярим кеча. Кишида ажиб ҳислар қўзғатувчи тун сокинлиги улуғвор тоғ ёнбағрида ўз ҳукмига кирган.

Йигитнинг хаёли узоқларга кетади. Уйини, ота-онаси ва ёру-биродарларини эслайди.

— Ой бориб омон қайтгин!

Бу она Турсуной опа тилаги. Турғун аканинг орзуси. Дўстлар нияти.

— Сизлар Ватанимиз мудофааси учун оғир синов майдонига кетаяпсиз. Бардам бўлинг.

Бу афғон тупроғига уларни кузатган командир, биринчи устоз офицер сўзлари.

— Йигитлик бурчимизни бажарамиз! Қуролдошлари шундай жавоб қилишган эди. Ўктам ҳам ўзини шундай синовга тайёрлаган ва аҳдига содиқ бўлишга сўз берган эди.

Мана энди у бурч нималигини танасида синаб кўрмоқда. Сўз билан иш бирлиги нималигини тушунмоқда. Ўктамнинг қулоғига шубҳали товуш эшитилди. Нимадир шитирлади.

— Тўхта, отаман! — дея у бақирди. Тоғдан қайтган акс садо унга жавоб бўлди. Душман маккор. Минг хилда турланишга уста.

Ўктам пастликка қарата кетма-кет ўқ узди. Ёритувчи ракета отди. Ҳеч ким кўринмайди. Аммо соқчилик хусусияти бўшашмасликни талаб қилади. Қулоғи яна бир товуш илғади. Қандайдир ингроқ эди бу.

Ўктам жанговар тревога белгиси бўлмиш қизил ракета отди. Шу вақт пастликда кетма-кет граната портлади.

Зудлик билан оёққа турган бўлинма жангчилари окопга етиб келишди. Соқчилар бошлиғи Ўктамнинг рапортини тинглагач, у билан бирга тўрт жангчини олиб пастликка туша бошлади. Ярим вайрона уйга келишгач, яна ўша ингроқни эшитишди.

Ўктам ана шу уйда қонга беланган жангчини кўрди.

МУҲИМ ТОПШИРИҚ

Қишлоқ мўйсафидлари Ўктамни яхши билиб қолишди. Доимо қўлини кўксига қўйиб саломлашади. Болаларга меҳрибон. Одоби, муомаласи билан жамоа оқсоқоллари назарига тушди. Муҳими у маҳаллий тиллардан бири тожикчани яхши гапиради. Душманлардан юрак олдириб, жонсарак бўлиб қолган деҳқону-чорвадорлар совет жангчилари — тўравойлар паноҳида энди тинч яшашмоқда. Бунинг қадрига етиб оқ-қорани аниқ ажратишаяпти.

— Ўғлим, сизда гапим бор, — деди бир мўйсафид унга.

Ўктам диққат билан қариянинг гапларини тинглади.

— Кечқурун шу ерга келсангиз, бир жойни кўрсатаман. Фақат ёлғиз келинг.

Мўйсафид шундай дея орқага қайтди. Ўктам бор гапни командирга айтиб, унинг розилигини олди.

Чол уни белгиланган жойда ёлғиз кўриб чуқур нафас олди. Йигитнинг саломига алик олиб уни бир сўқмоқ сари бошлади.

— Қўрқмаяпсизми, ўғлим?

Ўктам ўзини дадил тутиб оҳиста деди:

— Сиздек отахоним бўлгач, кимдан қўрқаман. Чол унинг автомат ушлаган қўллари, белидаги гранаталарга назар ташлаб, соқолини силади.

— Баҳодир экансиз. Кам бўлманг.

Улар бир-икки чақирим йўл босишгач, олдинда қандайдир тепалик ва шаршара кўринди. Чол чаққонлик билан олдинга ўтиб қалин майсазор олдида тўхтади. Қўли билан бир жойга имо қилди.

— Шунинг тагида ер ости йўли бор, — деди секин, — меҳмонларингизнинг қурол-яроғ омбори ҳам шу жойда. Белгимни эслаб қолинг.

Ўктам шу топда бўлинмани доимо безовта қилаётган душманлар нега ғойиб бўлишлари сирини тушунди.

Мўйсафиднинг совет жангчиларига кўрсатган хизмати нечоғлик қадрли эканини ҳам юрагидан ҳис этди.

— Раҳмат, отахон, — деди у ҳаяжонланиб. Қўлини кўксига қўйиб бошини эгди.

— Бу хизматингизни ҳеч қачон унутмаймиз. Чолнинг чеҳрасида сирли табассум кўринди.

— Яхшиликка яхшилик дейдилар, ўғлим. Ўғлимнинг лаънати қотилларидан ўч олаяпман.

Ўктам зудлик билан командирга ахборот берди. Майсазор билан ниқобланган ер ости йўлига тушган жангчилар ичкарига анча юришгач, гулхан ёғдусини кўришди. Ҳеч нимадан шубҳаланмай, гулхан атрофида кайф қилиб ўтиришган душман соқчилари ғафлатда қолишди.

Еросты йўлида яширилган ўқ-дори, граната, снарядлар, автомат-пулемётлар ўлжа олинди. Улар 7 машинага юк бўлди.

ЖАСОРАТ

Бўлинма байрам нафаси билан яшарди. Бугун катта байрам. 7 ноябрь — бу инқилоб байрами.

— Иложи бўлса, вақтлироқ қайт, байрам кечасини нишонлаймиз.

Сафар анжомларини ҳозирлаб йўлга отланган Ўктамга қуролдошлари шундай деб уни маъюс кузатиб қолишди. У афғон солдатлари точкасига боради.

Ўктам қишлоқ ичкарисига кириб борганида оқшом чўккан, соат миллари тўққизни кўрсатарди. Афғон дўстлари билан у тезда тил топишиб, қадрдон бўлиб кетгани учунми бугун у точка томон ошиқарди. У байрам билан биродарларини қутлайди.

Бирдан ёнидан автомат ўқлари учиб ўтди. Ўктам дарҳол ерга ётиб атрофни кузата бошлади. У томон душманлар дам эмаклаб, дам чопиб келишмоқда. Ҳаракатга ўрганган қўллар рацияни ишга солди. Вазиятни бўлинмага хабар қилгач, қизил ракетани отди.

Душман ўқлари атрофида уча бошлади. Ўктам автоматидан ўт очганча орқага эмаклай бошлади. Отишма тобора зўрая бошлади. Ўктам ёлғиз ўзи бир гала душман ўтига дуч келганига қарамай бўш келмади.

У қишлоқдан чиқиб, бўлинма жойлашган тоғ томон яқинлашганда ярим магазин, яъни 30 дона ўқи ва 2 гранатаси қолган эди. Орқасидан изма-из яна тўрт душман келмоқда эди.

Ўктам қуролдошлари эгаллаган позициянинг тагида бўлиб, тепаликка чиқиши амримаҳол эди. Чунки очиқ жойда ўққа ем бўлиши турган гап. Шунинг учун у отишмани давом эттириб, яқин қолган душманларни ер тишлата бошлади. Устма-уст граната ирғитганча ғафлатда қолган душманни чалғитиб тепага тирмашиб чиқа бошлади. Овози борича дўстларини ёрдамга чақирди.

Тепадан гранатомёт ва автоматлар ўт очди.

— Пайқашди, пайқашди!

Бу фикрдан кучига куч қўшилиб, юқорига тез чиқа бошлади. Ўқлар визиллаб ён-атрофига санчиларди. Тезроқ, тезроқ! Ўктам олдинги маррадаги окопни кўрди. Эндигина унга сирғалиб тушиши билан тепасида граната портлади. У тупроққа кўмилганча ҳушидан кетди. Ўзига келганида отишма давом этарди.

— Тирикмисан? — таниш сержант уни окопдан кўтарди.

— Гранатомётни ол!

Сержант билан иккиси гранатомётлардан ўт очиб, тепаликка интилган душманларни саросимага солишди. Икки азамат ёрдамчи кучлар келгунча марраға ҳеч кимни яқинлаштиришмади.

АЖАЛ БИЛАН ЮЗМА-ЮЗ

Тоғли районда душман ўт очиш нуқталарини аниқлаш учун Ўктам билан тўрт солдат кўп саргузаштларни бошларидан кечиришди. Бу операция етти кун, кеча-ю-кундуз давом этган отишмадан сўнг муваффақиятли якунланди.

— Энди афғон дўстларинг олдига бориб дам ол, — деди командир унга.

Таниш қишлоқ ичидаги жанговар точкада Ўктам қуролдош афғон дўстлари меҳмони бўлди. Айланма окопларда жойлашган сарбозлар Ўктам билан анча вақтгача суҳбатлашиб ўтиришди. Латифалар, ҳазил-ҳузуллар билан кеч ҳам тушди. Чойҳўрлик авжида. Соат бирларга яқинлашганда бирдан атрофда ўқ овозлари янграй бошлади. Ўктам чор атрофдан галалашиб келаётган душманларни кўрди.

— Айланма мудофаага ўтинглар! — дея дўстларини окопларга тақсимлади. Бор-йўғи ўзи билан 15 киши. Душманлар ўн чандон ортиқ. Кучли мудофаа — бу энг яхши ҳужум деганлар.

— Ўқларни тежаб отинглар, биродарлар!

— Бош устига Ўктам тўравой! — шўх кулиб жавоб қилишди сарбозлар. Улар совет жангчиси бор жойда ўзларини мардона сезишарди.

Ўктам ёнидаги сарбоз йигитнинг қорамтир чеҳрасида автомати сайрашидан завқ ифодасини ўқиди.

— Яккага қўйиб от, — деди ва окопнинг ўнг томонидан жой олди, — мана бундай битта-биттадан қулат. Очеред қўйсанг ўқ тез тугайди, Шарифжон.

— Яхши, Ўктам, — деди сарбоз Шариф.

Ўктам уч соатча давом этган отишмадан қулоғи битиб қолди. Негадир атрофидаги окоплардан автоматлар товуши эшитилмаяпти.

— Магазиним битай деб қолди, — деди Шариф унга, — қара, ярим диск қобди.

Ўктам автоматининг тепкисини босиб товуш чиқмаганидан хавотирда эди. Унинг ҳам ўқи тугабди. Ёнида битта граната. Сарбоз ундан жавоб кутарди. Атрофдан фақат душман отарди. Бошқа окоплардан садо чиқмасди. Буни сезиб душман қуршовни тобора торайтириб бормоқда.

Ўктам гранатани қўлига олиб чуқур нафас олди.

— Алвидо, дўстим!

— Тўхта, тўравой, — деди Шариф қандайдир фикрга келиб, — кўраяпсанми?

Душманлар ўқ овози эшитилмай қолган окопларни эгалладилар. Ярадорларни отиб, мурдаларни топтаб тепаликда жойлашган қурол-яроғлар омбори томон йўл олишди. Ўктам сарбоз билан хас-хуслар ғарамига беркинганча уларни кўриб турарди. Мана, улар ғарам устида бир зум тўхташди. Автоматдан ўт очишса тамом! Нақ ажал улар тепасида турарди. Сарбоз Шариф нималарни ўйлаяпти? Ўктам-чи? Душманлар ғалағовур билан узоқлаша бошлашди. Тахминан 30—40 киши. Омборхона эшиги қарсиллаб синдирилди. Миналар, снарядлар ташқарига уюла бошлади. Душманлар ғолибона қаҳқаҳалар билан кулишар ва бир-бирларининг елкаларига уришиб окопларга имо қилишарди. Улар катта ўлжадан мамнун.

Сарбоз автоматини ғарамдан чиқариб Ўктамга қаради.

— Бараварига отамиз, — деди секин у.

Ўктам граната чекини суғуриб кучи борича мина-снарядлар уюми томон улоқтирди. Сарбоз автомати ҳам бараварига қолган ўқни бўшатди. Иккови ҳам баравар ўзларини ерга отишди. Кучли портлашдан ер ларзага келди. Қанча вақт ўтишди, билишмади. Ўзларига келишганда икковлари ҳам елкаларидан осколка ялаб ўтганини қон ва оғриқдан сезишди. Тепаликдан асар ҳам қолмаган, баландлик ўрни теп-текис. Душманларнинг парчаланган жасадлари ҳам кулга айланган эди.

Ўктам окопдаги рацияни ишга солиб командири билан алоқа боғларкан, кўзи афғон дўстига тушди. У окопларда ётган жасадларга тикилганча ўтирар, кўзларидан эса тинимсиз ёш оқарди. Қуролдош сарбозлар пушту Ваққос, тожик Рауф, ўзбек Равшан жасадлари тепасида Ўктам ҳам бош эгди. Бир неча соат муқаддам шўх қаҳқаҳа янграган окоплар мудҳиш сукунатга чўмган эди.

МАРДГА ЎЛИМ ЙЎҚ

Жангчи-интернационалист Ўктам Мамиров шундай дейди. Зотан ўзи ҳам мард. Бир ярим йил оғир жанговар вазифани шараф билан адо этиб, неча-неча қуршовпистирмалардан эсон-омон чиққан. Солдатлик жасоратининг юксак белгиси бўлган «Жасурлиги учун» медали билан тақдирланган.

— Майор Сергей Николаевич, прапоршчик Сергей Болтушкин, Вучкан Василевич, Коля, сержант Толиб Холов доим қалбимда турарди. Уларни ўйласам бурчимни эслайман. Керак бўлса буюк Ватаним учун жонимни фидо қиламан ўша дўстларим, командирларим қатори. Ўз эли учун жон фидо қилган афғонлик сарбозлар доимо юрагим тўрида.

Ўктамнинг нигоҳида ўта жиддийлик. У билан ҳазиллашиб бўлмайди. Гапи билан иши бир йигит у. Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тошкент темир йўл транспорти инженерлари институтининг 1-курс студенти Ўктам Мамиров каби йигитларимиз Улуғ Ватан уруши фронтларида жасорат кўрсатган ота-боболаримиз шон-шуҳрат анъаналарининг муносиб давомчиларидир.

Улар бизнинг ажойиб замондошларимиз.

Ҳамдам СОДИҚОВ,
запасдаги офицер.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

ТАСС МУХБИРЛАРИ ЁЗАДИЛАР

Телетайп лентасидан

● БОНН. «Шимолий денгиз ва Болтиқ денгизини сақлаб қолайлик» деган шиор остида ГФРдаги катта порт шаҳри — Гамбургда жуда кўп кишилик намойиш бўлиб ўтди. Унда Германия Компартияси, «Кўкатпарварлар партияси», Немис касаба союзлари бирлашмаси, гражданлар ташаббусларининг вакиллари қатнашдилар. Минглаб шаҳарликлар саф бўлиб, шаҳар кўчаларидан ўтдилар. Марказий майдонларнинг бирида катта митинг ўтказилди. Митингда сўзга чиққан нотиқлар денгизларнинг наботот ва ҳайвоноти ҳамон нобуд бўлаётганлигидан ташвиш билдирдилар. Улар маъмурлардан денгизлар районида экологик вазиятни яхшилаш, денгизларга саноат чиқитларини ташлашни тақиқлаш учун таъсирчан чора-тадбирлар кўришни талаб қилдилар.

● ПРАГА. Чехословакиялик авиаторлар Л-610 пассажир самолёти янги моделини синашга киришдилар. Куновицедаги «ЛЕТ» заводи мутахассислари яратган машина тежамли турбовинтли мотор билан таъминланган бўлиб, қирқ пассажирга мўлжалланган. Бу самолётдан кейинчалик «Аэрофлот»нинг нефтчилар, геологлар ва қурувчиларга хизмат қилувчи трассаларида ҳам фойдаланиш мумкин. Шунинг учун ҳам яқин фурсатда самолёт Совет Иттифоқида Сибирь ва Узоқ Шарқ шароитларида ишлаш учун ҳар томонлама синовдан ўтмоғи лозим.

● КОБУЛ. Бу ерда Афғонистон касаба союзлари Марказий кенгашининг 18-пленуми бўлиб ўтди. Пленум давлат корхоналари ва муассасаларидаги ўзини ўзи мудофаа отрядларини кўпайтириш масалаларини кўриб чиқди. Марказий кенгашнинг 17-пленумидан бери ўтган вақт ичидаги иши тўғрисидаги асосий доклади ўқиб эшиттирилди.

Сўнгра пленум ишида қатнашаётган АХДП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси ва Марказий Комитет секретари С. А. Кештманд нутқ сўзлади. У янги ҳукумат Афғонистон касаба союзлари ишининг асосий йўналишларини белгилаб берди ва ушбу пленум АХДП Марказий Комитетининг мамлакатни қуролли ҳимоя қилиш муаммолари муҳокама этилган пленумидан бир неча кун ўтгандан кейин бўлганлигини алоҳида уқтирди. Нотиқ босмачилар ва уларнинг чет эллардаги ҳомийлари қилаётган янги-янги ҳуружлар олдида миллий яраш сиёсатини янада қатъийроқ ҳимоя этиш зарурлигини таъкидлади.

Бу гулшан ичраки йўқтур
бақо гулига сабот,
Ажаб саодат эрур
чиқса яхшилик била от.

Алишер НАВОИЙ.

Алла

(Воқеий ҳикоя)

...1974 йилнинг баҳори эди. Ўрта мактабларда давлат имтиҳонларининг дастлабки палласи. Қаноатнинг ёнига дераза тирқишидан тўрт букланган хат тушди. Қиз хижолат бўлиб ташқарига қаради. Ҳеч ким йўқ. У хатни олиб ўқиди: «Узр Қаноатхон. Сизни соат тўрт яримда мактаб орқасидаги анҳор олдида кутаман. Адҳам...».

Адҳам соҳилда анҳор четидаги кўк майсаларга завқ билан тикилиб ўтирарди.

— Салом, Адҳам ака! — салом берди Қаноат. — Мен келдим...

—Солдатликка чақиришяпти. Шунинг учун охирги учрашувга чақиртирган эдим.

— Йўқ, Адҳам ака, ундай деманг, ҳали кўп учрашамиз.

— Раҳмат, Қаноатхон!

Эрта тонг чоғи барча қатори Қаноат Адҳамни Совет Армияси сафига «Ой бориб, омон кел!» дея кузатди. Қиз икки йил давомида шаҳар медицина билим юртини тамомлади, район касалхонасига ишга кирди. Онаси турмушга бериш ташвишига тушиб қолди. Аммо Қаноат ўз кўнгил қўйгани борлигини айтиб, бахтига тўғоноқ бўлмасликларини сўради. Ўлим тўшагида ётган Ёдгор ота «Қизинг ўз бахти учун ўзи жавоб беради. Сен ёшлар масаласига аралашма» деб Саломат опани тинчлантирди. Орадан кўп ўтмай Ёдгор ота ҳаётдан кўз юмди. Оилада ёлғиз она-бола қолди.

Икки йил хаш-паш дегунча ўтиб кетди. Эрта тонгда ишга отланаётган Қаноат кўча эшигига етиб келиши билан «такси»нинг сигнали эшитилди. Адҳам тўғри Қаноатнинг олдига ҳарбий формада кириб келди. Саломат опа унга бир сидра кийим-кечак, Қаноат тиккан шоҳи қийиғи ва марғилон дўпписини тутқазди. Таксида улар Адҳамнинг ҳовлисига келишди.

Икки ҳафтадан сўнг Адҳам ва Қаноатнинг бахт кечаси бўлиб ўтди.

Икки ёшнинг оиласидаги тотли дамлар ширин тушдек ўтиб кетди. Адҳамнинг кўзига бора-бора Қаноат ҳунук бўлиб кўрина бошлади. Устига устак оилани мустаҳкамловчи фарзанд бўлмади. Ёшлик орзулари бир умр хом хаёл бўлиб қоладигандек туюлди Адҳамга. Унинг феъл-атвори айниб қолганини Қаноат ўзича тушунди: бир хонадонда уч оила, жами 12 жон яшайди. балки шундан сиқилаётганмикин?

— Ойимнинг олдига бориб турсакмикин-а? — маслаҳат солди Қаноат Адҳамга тортинибгина. — Менинг онам — сизнинг онангиз. Онам тез-тез бетоб бўлиб қоляпти. Укангизга ҳам уйланса жой керак.

Адҳам аччиқланиб кетди. Ичиб келиб Қаноатни ҳақоратлади: «Сен менга ичкуёвликни лозим кўрдинг-а? Тенгқурларим орасида ўгай бўлиб, бола-чақасиз юрганим етмасдими?! Бор, сенга жавоб...».

...Қаноат онаси бағрига қайтди. Ўпкаси қанчалик тўлиб турмасин, онасини бетоб кўриб, аламини ичига ютди. «Сизни кўргани келувдим», — деб қўя қолди.

Кўп ўтмай Қаноатнинг қўлига халқ судидан йўқлов қоғози келди.

Саломат опа ҳам соғайиб кетди. Ичдан қисилишлар оқибатими ёки бирор сабабданми, ҳар қалай Қаноат соғлиғидан тез-тез шикоят қиладиган бўлиб қолди. Аввалига унчалик парвосига келтирмаса ҳам, дард устун кела бошлади. Ҳамкасбларининг маслаҳати билан ниҳоят касалхонага ётадиган бўлди.

Район марказий касалхонасига саккиз чақирим юриш керак. Қаноат катта йўлга чиқиб машина кутиб турганда, шаҳар томондан тўй машиналари кўриниб, унга томон яқинлашди ва ён кўчага бурилиб кетди. Капотига қўғирчоқ ўтказиб қўйилган машина ичида башанг кийинган куёв келинга алланарса деб кулимсиради. Қаноатнинг юраги гўё узилиб тушди: куёв Адҳам эди.

Худди тўй бўладиган куни Қаноат операция столига ётқизилди. Унинг кўзларидан томаётган маржон-маржон ёшлар юзларида қотиб қолди. Эҳтимол, ҳозир Адҳам келинга аллақандай қизиқ сўзлар айтиб кулдираётгандир. Балки сочларини силаётгандир. Қаноат оғир кунда қолганда «сизни севаман» деб кўп марта ишонтирган Адҳам эмас, меҳрибон шифокорлар унинг бошида парвона. «Эй, бевафо севги, ростдан ҳам севгимидинг ёки ҳавас?» — Қаноат ҳайқирмоқчи бўларди-ю, овози чиқмас эди...

* * *

...Адҳам машинадан тушдида, ёғаётган ёмғир тезлашмасдан ўртоғининг ҳовлисига шошилди. Аммо басма-бас ўйнагандек ёмғир ҳам авжига минди. Йигит беихтиёр пана жой қидириб қолди. Томи кўчага анчагина чиққан шиферли уй панасига бориб тўхтади. Чўнтагидан дастрўмол олиб тургандн ҳамки, дераза пардаси ортидан аллақандай таниш овоз Адҳамни ўзига жалб қилди.

Алла айтай жоним болам,
ором олгин, алла,
Ширин алла тинглаб аста,
ухлаб қолгин, алла...

Эвоҳ, унинг биринчи севиклиси, собиқ турмуш ўртоғи Қаноат бешик қучоқлаб, фарзандига алла айтяпти. Адҳамчи! Ҳамон фарзанд доғида куяди...

Дераза пардаси тирқишидан кузатиб турган Адҳам ўзини қўярга жой топа олмаётгандай тўлғанар, муздек ёмғир ҳам унинг оташ бўлаётган юраги ҳоврини босолмасди. Адҳам не қилсинки, севиклисининг сабр-бардоши олдида бош эгишга чора ахтарарди. Аммо иложсиз эди. Чунки, Қаноат эмас, у севги ришталарига тиғ тортган эди. Нимага бунчалик ажралишга шошилган эди-я! Янги ёр истаб қолган кўнгли нималарни қўмсаган эди ўшанда? Бадавлатликнимн? Алла эмасмиди ўша излагани? Мана, ўша алла! Лекин бу алланинг Адҳам истаган, излаган аллага ҳеч бир алоқаси йўқ.

Адҳам шаррос ёмғирда кетди. Кўча тўла сув анҳор бўлиб оқарди. Бу анҳорда Адҳамнинг ҳам кўз ёшлари бор эди.

Мухтор СУЛАЙМОНОВ.

Бир оқшом

Қатра

Феруза дугонаси Хуморнинг ётиб кола қол деб қайта-қайта қилган илтимосига қулоқ солмади.

— Бормасам бўлмайди. Ойимлар хавотир оладилар, раҳмат Хумор, ахир шунча ўтирдикку, — деб хайрлашиб кўчага чиқди. Ҳаво айниб осмонни қора булут қоплади: Домбиробод билан Мевазор маҳалласининг ораси қўл узатса етгудек масофа. Икки катта даҳани ўйноқлаб оқиб турувчи анҳор ажратиб туради, холос.

Феруза йўлни яқин олиб, уйига пиёда кетди. У анҳор устига солинган кичкина осма кўприкка етиб келганида юраги негадир ғашланиб, бироз тўхтаб қолди.

—Аслида Хуморларникида ётиб қолсам бўларкан, — ўйлади у. Лекин у онасига келаман деб кетган эди. Бунинг устига, қиз мажлисга йиғилишган, анчадан буён кўришолмай юрган синфдош дугоналари «кетмайсан» деб туриб олишди. Қизларнинг ўз сирлари бор эмасми, алламаҳалгача чақчақлашиб ўтиришди.

Феруза кўприкдан ўтиб бироз юргач, орқасидан қадам товуши эшитилди. Ўгирилиб қаради. Беш-олти қадам нарида бир йигит келарди. Феруза қадамини тезлатди.

— Тўхтанг, яхши қиз...— Ферузанинг эти жимирлаб кетди. Аксига олиб кўчада ҳеч ким кўринмасди.

— Ёлғиз экансиз, кузатиб қўяман, оппоқ қиз... — унга етиб олган шилқим хиралик қилиб Ферузанинг қўлидан ушлади.

— Қўлимни қўйворинг... Сизни танимайман... Нима керак ўзи?..

— Сиз кераксиз жонидан, сиз... — вино аралаш сигарета ҳиди Ферузанинг юзига урилди. Жон ҳолатда ўзини орқага ташлади.

— Қўйвор деяпман сенга! Ҳозир милиция чақираман.

— Ия, секинроқ ширин қиз, арзингизни айтаверинг милисанинг қулоғи сизда, — шилқим тиржайиб унга қулоғини яқин тутди. Феруза ғазабдан титраб безорининг юзига шапалоқ тортиб юборди.

— Вой ширин қиз-ей, жаҳлингиз бурнингизни учида тураркан-да а? Энди навбат каминагами, а?.. Ха-ха-ха!

Безори қизни белидан қучди. Феруза бир зум карахт бўлиб қаршилик кўрсатолмай қолди. Сумкаси қўлидан тушиб кетди.

Тўсатдан елкасига тушган залворли муштдан безори шилқ этиб йиқилди. Нима бўлаётганига ақли етмай дағ-дағ титраб турган қизнинг кўзи ўзидан икки одим нарида спорт кийимида турган йигитга тушди. Йигит унга танишдек туюлди.

— Қаерга борасиз, синглим?

— М-мен шу ерда... — бўлиб ўтган воқеадан ҳалиям ўзига кэлолмай бутун вужуди титраб турган Феруза ерда ётган сумкасини олди.

— Юринг, кузатиб қўяй. Мен ҳам шу яқинда тураман, — деди йигит.

Овози ҳам таниш, ўйлади Феруза. Ким бўлди экан? Улар чароғон кўчага чиқдилар. Йигит бир зум тўхтаб қолди.

— Феруза? Сизмисиз... Кечирасиз, қоронғида танимабман.

Қиз шундагина журъат этиб йигитга боқди. Юраги орзиқиб кетди. Ахир бу Баҳодир-ку! Ундан икки синф юқори эди. Уни денгиз флотида хизмат қилаяпти деб эшитган эди. Демак, келибди-да.

— Баҳодир ака?.. Кечирасиз мен ҳам сизни... Қаердан келаётувдингиз? — Феруза ноўрин саволидан ўнғайсизланиб қизариб кетди.

— Ҳарбийча одат. Тунда югуриш яхши. Ҳаво тоза бўлади. Ўтиб кетаётиб... овозингизни эшитиб қолдим.

— Ҳа.. Хумор дугонам... Эртага тўйи эди. Кеч қолиб кетдим.

Томчилаб турган ёмғир тезлашди. Баҳодир курткасини ечиб Ферузанинг елкасига ташлади. Онда-сонда ўтиб турган машиналарни ҳисобга олмаганда кўчада сукунат ҳукмрон эди.

Феруза йигитнинг келишган қомати, кенг елкалари, бақувват қўлларига назар ташлар экан қаршисида илгариги ўқувчи Баҳодир эмас, жисмонан тобланган ҳақиқий баҳодир йигит турганидан, юраги орзиқиб тушди.

— Мана, етиб ҳам келдик, — деди қиз тўққиз қаватли уйнинг рўпарасида тўхтаб,— шу уйнинг 46-квартираси бизники, Баҳодир ака.

— Феруза... агар эртага вақтингиз бўлса... суҳбатлашсак. Мактабдош ўртоқларимни кўрмаганимга ҳам анча бўлди, — йигит қизга маъноли боқди.

— Қайдам, агар... мен ҳаракат қиламан, — Феруза Баҳодирдан кўзларини олиб қочди.

— Эртагача, хайр бўлмаса...

Феруза индамади. Подъездга кираётиб ортидан тикилиб турган йигитга майин бир табассум инъом этди.

Раҳмонали АКБАРАЛИЕВ.

Бувижон, ўқиб беринг

БИР АЖОЙИБ ЁЗ КЕЛДИ

Бир ажойиб
Ёз келди.
Чалиб нағма
Соз келди.
Олов пуркаб
Тандирдан
Саратон ҳам
Боз келди.
Хуррак отма
Бурундан,
Тургин бола
Ўриндан.
Беғам, лоқайд
Ётмагин
Деган бир
Овоз келди.
Лақиллама
Тентираб,
Турма белга
Қўл тираб.
Тонг элчиси
Қичқириб,
Тепангга
Хўроз келди.
Фикр қилиб
Ўйлагин.
Сен бўйингни
Бўйлагин.
Тенгдошларинг ичида
Бўйинг ҳам
Дароз келди.
Ғанимат бил
Бу дамлар,
Ўйламасин
Одамлар,
Ишламасдан
Тишлаган,
Текинхўр.
Шоввоз келди,
Тоблан, чиниқ
Меҳнатда,
Хислат кўп
Ҳаракатда.
Қўнимсиз
Лапашангга
Вақтини
Ўлчаш учун
Олтиндан
Тароз келди.

БЕДАНА

Бедана учди,
Майсага тушди.
Сайради яйраб:
«Бит-билиқ»
Какликка ўхшаб,
У тўхтаб-тўхтаб
Таралди куйи:
«Бит-билиқ»
Тонгда, саҳарда
Чорлайди бизни:
«Бит-билиқ».
Қуёшжон чандон
Кулади хандон.
Завқи жўшади:
«Бит-билиқ».
Гар кўрсанг уни,
Айни ёз куни,
Тингла қўшиғин:
«Бит-билиқ!».

Шоазиз ШОРУСТАМОВ.

Қувноқ рақс.

Н. Шарипов фотоси.

Акмал Икромов районидаги 81-мактаб қошида ташкил қилинган дуторчи қизлар ансамбли кўплаб конкурслар ғолиби. Бу йил улар ўз раҳбарлари Шукуржон Алимқулов бошчилигида «Санъат байрами» кўрик конкурсида ҳам фахрли биринчи ўринни эгалладилар.

СУРАТДА: ансамбль қатнашчилари.

М. Назаров фотоси.

Турмуш чорраҳаларида

Йигитнинг кўз ёшлари

Иш вақти тугагач, бирор ўткинчи машина ёки такси тўхтатмоқчи бўлиб «Студентлар шаҳарчаси» бекатида турар эдим. Бахтимга бир такси кўк чироғини ёқиб келаётганди, қўл кўтаришим билан бекатдан бир оз ўтиб тўхтади. Мен тезда машинага яқинлашдим ва олдинги эшикни очиб шофер йигитга мурожаат қилдим:

— Ука, илтимос, шошиб турибман, «Ғалаба» колхози идораси олдига обориб қўйсангиз.

Шофер йигит ижирғаниб жавоб қайтарди:

— Колхоз территорияси у ёқда турсин, ундан нарига десангиз ҳам обориб қўяман.

— Ука, ҳар ҳолда эслатиб қўяй, мен бормоқчи бўлган ер — шаҳар ташқарисида, Халқа йўлнинг нариги томонига 3—4 километр кирилади...

— Ўтиринг, мени тутишадими, талонимни тешишадими, барибир, — деди-да, истар-истамас машинани юргизди. Бир оз жим кетгач, шофердан сўрадим:

— Ука, кайфиятингиз йўқроқ кўринади, кимдир ранжитдими, ё бетобмисиз?

— Ҳамма бало шундаки, соппа-соғман... Тўғри топдингиз — кайфиятим жуда ёмон. Рулда юраман-у фикрим-хаёлим уйимда.. Нега мен ҳам оила аъзоларим билан йилда ҳеч бўлмаса икки-уч мартаба бўлса ҳам одамлар қатори болаларни онаси билан бирга етаклаб шаҳар кезиб, мамнун бўлиб юролмайман?..

— Кечирасиз, уйланмаганмисиз?

— Кошки эди уйланмаган бўлсам... Уйланганман, ҳатто икки маротаба... Биринчи хотиним билан жуда аҳил яшардик. У жуда одобли, хушфеъл аёл эди. Бир куни онам ёнига чақириб оҳистагина «уҳ» тортди-да, «Болам, бир ёстиққа бош қўйганларингга ҳам тўрт йил бўлибди, келинимни ҳеч ёмон деёлмайман-ку, аммо сен ёлғизимсан, гоҳо хаёлларга ботаман. Наҳотки, маълум йиллардан сўнг зурёдимиз йўқ бўлиб кетса... Баъзида қўни-қўшнилар шу ҳақда гап очиб жонимни ҳиқилдоғимга келтиришади... Болам, кўзим очиғлигида атрофингда болаларинг чувалашиб юрганини кўриб ўлсам, армоним қолмасди...» — дедилар.

Мен онамнинг яккаю-ягона фарзанди бўлганим учун (отам урушдан ярадор бўлиб қайтгач, икки ёшлик чоғимда вафот этган эканлар) онамнинг таклифини рад этолмаган эдим.

— Мени кечирасиз, сўрасам хафа бўлманг, нима, уйланмай ўтдингизми?

— Оҳ, минг афсус, уйландим. Мана, ҳозир ўғлим бор, уч ёшга тўлай деяпти, аммо ҳанузгача юролмайди... Яқин ойларда иккинчи фарзандни кутаяпмиз. Билмайман, у қандай туғиларкин?.. Соппа-соғ бўлиб туғилишига ҳеч қандай ишонч йўқ.. Ёруғ дунёга мажруҳ фарзандларни келтиришдан на ҳожат, инсон ахир дунёга ўйнаб-кулиш, меҳнат қилиб боғ-роғ яратиш, яхши ном орттириш учун келади-ку...

Мен йигитнинг кўзларига тикилдим, у нигоҳларини мендан олиб қочиб, катта йўлнинг чап томонига қаради. Мен юпата бошладим:

— Кўп хафа бўлаверманг, балким бир паҳлавон ўғил туғиб берар.

— Оҳ, сиз менинг бошимдан кечаётган кунлардан бехабарсиз. Ахир, арақ ичадиган ҳомиладор аёлдан нима кутиш мумкин?! Ана шу иккинчи хотинимга уйланганимдан кейин яхшигина ишлаб юрдим, рўзғоримда камчилик деярли йўқ эди. Хотиним бир куни эртага дам олиш куни меҳмонга онамлар келар эканлар, деди. Ўйнаб-кулиб тараддуд кўрдик, бозорга икки маротаба тушиб ҳам чиқдим... Умуман меҳмонни жуда яхши кўраман. Қайнанам каттагина сумкани тўлдириб кириб келди. Биз, онам, ҳаммамиз хурсандчилик билан кутиб олдик. Қайнанам биз билан тил учида сўрашиб бўлгач, қизига ичкари уйга —стол-стуллар атрофига таклиф қилишни ишора қилди... Буни сезган онам, юмушларим бор эди, деб чиқиб кетдилар.

Қайнанам қизига буюрди: «Сумкадаги «новча»дан ол, ишни юргазиб юбор».

Мен ҳайратда бодринг ва олмаларни парраклай бошладим. «Чаққон» қизи дарҳол 3 та ўртача чоғли қадаҳларга арақ тўлдирди. Қайнанам биринчи бўлиб рюмкани қўлига олди, бизга бахт тилаган бўлди-да: «Қани кетдик», деб хаш-паш дегунча қадаҳдаги арақни ичиб юборди. Ҳанузгача ичмай ўтирганимга ҳайрон бўлиб:

— Ҳа, куёв бола, нега бўшашасиз, уялманг, буни ичиш учун чиқарган, — деб ундади. Шу онасидан ҳайиқдими, қизи ҳам «лўқ» этиб бўшатиб қўя қолди...

— Ойижон, кечирасиз, — дедим мен ийманибгина. — Сиз ичаверинг, мен ичмайман, аммо ичмасам ҳам хушчақчақ бўлиб ўтира оламан.

— Нима, биз ичамиз, сиз қараб ўтиверасизми, во ажаб, энди кўришим бунақасини... Ҳай, куёв бола, арақни мард одам ичади. Мен бўлсам, ўзларинг арақ ва коньяклардан келтириб, холодильникда музлатиб қўйгандирсизлар, деб фақатгина икки шиша «оқ» олиб келибман, бунақа экан, кўпроқ олиб келардим.. Ке, қизим, тезроқ қуй, настроениям бузулиб кетаяпти, — деди қайнанам ва шу заҳоти қадаҳларни бўшатишди.

Менинг фиғоним оша бошлади, аммо одоб сақлашга уриндим. Ўртадаги нохуш жимликни йўқотиш мақсадида гап бошладим:

— Ойижон, ахир мени тўғри тушунинг, сизларга қўшилиб ичсам, эрта наҳорда автопаркка боришим билан синовдан ўтказишади ва йўлга чиқишга рухсат беришмаслиги мумкин...

— Юрак борми, шунақанги қўрқоқмисиз, ишдан ҳайдайди, деб энди ичмай ўтиш керакми, бу дунёда ўйнаб-кулиб, еб-ичиб қолиш керак.

Қайнанам ўз сўзларининг таъсирини ошириш учунми, билмадим, дарҳол сумкачасидан чет эл фильтрли сигаретини олиб тутатди-да, қизига илова қилди:

— Ма, чекасанми?.. Ол, ичмасанг, чекмасанг, бу дунёга келиб нима қилиб юрибсан?!

Мен ерга тикилганимча ўтиравердим.

— Нима, шундай хўмрайиб ўтиравերасизми, шишалар бўшади, туринг, магазинга чиқиб келинг, пулингиз йўқ бўлса мана мен берай, деб кўксига яширган еридан 4—5 та ўн сўмлик чиқара бошлади...

Шу дам менда қандайдир бир куч пайдо бўлди:

— Бу нима деганингиз, ўзимда пул бор, ахир иккалангиз иккита ярим литрли арақни бўшатдингиз, етар, ортиқчасининг нима кераги бор?..

Ўша аламли гаплар жонимдан ўтиб кетдими, ишқилиб кейинги йилларда 2—3 шиша арақни олдиндан уйда сақлаб қўядиган бўлганман. Қайнанамнинг ҳар бир келиши шундай кўнгилочишлар билан ўтади... Мен уйда кунлари келиб қолмасин, деб илтижо қилиб юраман. Яқинда яна келиб қизи билан роса «отамлашиб» кетганини айтишди...

Энг ачинарлиси, онам бечора ўзининг ҳеч нарсага кучи етмаслигини тушуниб одамларга аралашмайдиган, тўй-томошаларга қатнашмайдиган, камгап, жуда мискин бўлиб қолдилар.

Очиқ гап нажотсизлигимни ўйлаб, ёруғ дунё билан хайрлашишнинг чораларини ахтариб топаман-да, яна ўйлаб қоламан, бундай йўл тутсам устига-устак бўлиб, онам бечоранинг мендан кейин ҳоли нима кечаркин дейман, йўқ мен бундай яшашни истамайман.

— Тўхтанг ука, ўзингизга ўлим ахтаргандан кўра иродани мустаҳкам қилиб қусурларга қарши курашиб, уларни енгишга отлансангиз бўлмайдими?

— Хўш, айтинг, мен нима қилишим керак, нима?

— Ахир шунчалик алам-ситамда экансиз, бирор жамоат органи, маҳалла комитети ёки хотин-қизлар жамиятига арз қилсангиз бўлмасмиди? Ҳаёт—бу курашиш-ку.

— Авваллари шундай қилмоқчи ҳам бўлдим, аммо, мана ўзингиз ҳам маълумотли киши кўринасиз, бизда шундай жанжалларда воқеанинг моҳиятини аниқламасдан, аксарият ҳолларда айбни дарҳол эркакларга тўнкаб қўя қолишади. Одамлар орасида маломат эшитиб, одамлар оғзига тушиб юргандан кўра...

— Мен бу воқеаларни жуда ўртаниб эшитдим. Борди-ю айтган сўзларингизда муболаға бўлмаса, қайнанангиздан ўзгаришни кутиш бефойда, қизини онги эса жуда паст экан. Маслаҳатим—улардан ажранг, янгидан ҳаёт бошланг. Ажаб эмас, онангиз ҳам сизнинг бахтли турмушингизни кўриб, қувониб ўтсалар...

— Яна уйлангин деяпсиз-да. Одамлар учинчи маротаба уйланган деб яна маломатларга солишса, онам бечора бош кўтариб юролармикин?..

— Менимча сизнинг шу кунларга тушишингизда ўша оёқ ўрнига «оғиз» билан юргувчилар, ўша маломат тошлари билан онангиз кўксини нишонга олганлар сабабчи.

...Ҳаёт йўлида кимларнингдир айби билан мушкул аҳволда қолган бу йигитчага ачиниб кетдим. Гапимиз ҳали охирламай, манзилга етиб келгандик. Йигит оёқларини тормозга босиб, сергак тортди, кейин ҳўнграб юборди. Унга нима деб тасалли беришни билмай, машинадан тушиб қотиб турардим. Шофёр йигит бирдан машинасига газ берди-ю тез жўнаб кетди. Унинг тақдири энди қандай кечаркин? Шуни ўйлаб қолдим. Фақат ичимда: «Ҳаётинг — йўлингдек равон бўлсин укам» деб ният қилдим.

Насрулла АЛИЕВ.

Сўраган эдингиз...

Ишчи-студентларга имтиёзлар

Ҳурматли редакция! Биз ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда олий ўқув юртининг кечки ва сиртқи курсларида таълим оламиз. Хўш, айтингчи, сессия даврида биз сингари ҳам ишлаб, ҳам ўқийдиган студентларга маълум имтиёзлар берилганми! Шу ҳақда мутахассис маслаҳати берилса нур устига нур бўларди.

К. Девонова,
Э. Карамова,
М. Назарова,
ишчи — студентлар.

СССР Министрлар Советининг 1959 йил 5 ноябрдаги қарорида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда кечки ёки сиртқи олий ва ўрта махсус ўқув юртларида ўқиётган ишчи ва хизматчиларга бир қанча имтиёзлар бериш кўзда тутилган. Бундай имтиёзлар Ўзбекистон ССР Меҳнат Қонунлари Кодексининг XIII бобида ҳам ўз аксини топган. Хўш, улар нималардан иборат? Ишчи-хизматчиларга лаборатория ишларини бажариш учун, ёки зачёт ва имтиҳонлар топшириш учун ҳақ тўланадиган отпуска берилади. Отпуска муддати эса сиртқи ўрта махсус ўқув юртларининг I ва II курсларида ўқиётганлар учун 30, III ва ундан юқори курсларда ўқиётганлар учун 40 календарь кун қилиб белгиланган. Кечки ўрта махсус ўқув юртларининг I ва II курсларида ўқиётганлар учун 10, III ва ундан юқори курсларда ўқиётганлар учун 20 календарь кун отпуска берилади.

Сиртқи олий ўқув юртларининг I ва III курсларида ўқиётганлар учун 30, III ва ундан юқори курсларда ўқиётганлар учун 40, кечки олий ўқув юртларининг I ва II курсларида ўқиётганлар учун эса 20, III ва ундан юқори курсларда таълим олаётганларга 30 календарь кун отпуска белгиланади.

Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиётганлар диплом ишларини бажариш ва уни ҳимоя қилиш учун отпуска олиш ҳуқуқига эгадирлар. Бундай отпусканинг муддати ўрта махсус ўқув юртларининг ўқувчилари учун — 2 ой, олий ўқув юртларининг ўқувчилари учун — 4 ой. Бунда сиртқи ва кечки олий ўқув юртларида ўқиётганларга ўртача ойлик иш ҳақи, кўпи билан 100 сўм миқдорида, ўрта махсус ўқув юртларида ўқиётганларга эса ойига 80 сўм миқдорида пул тўланади.

Ўқув юртининг чақириқ қоғози ўқиш муносабати билан ҳақ тўланадиган барча отпускаларнинг берилишига асос бўлиб хизмат қилади. Бу чақириқ қоғози имтиҳон сессиясидан олдинги даврнинг ўқув планини муваффақиятли бажарганларга берилади.

Иш ҳақи отпуска бошланиши олдидан берилади. Агар студент зачёт ёки имтиҳонларни тўла топшира олмаган бўлса ҳам унинг иш ҳақидан ушлаб қолинмайди. Ўқув планини бажармаган ва ҳақ тўланадиган қўшимча отпуска олиш ҳуқуқига эга бўлмаган, лекин лаборатория-имтиҳон сессиясига олий ўқув юртининг билдириш хати билан келган сиртдан ўқиётган студентлар имтиҳонларни белгиланган тартибда топшириш ҳуқуқига эгадирлар. Узрли сабабларга кўра, иккинчи марта курсда қолдирилган ва курс учун ҳақ тўланадиган қўшимча отпускадан курс ишларини, имтиҳонлар ва зачётлар топшириш мақсадида фойдаланмаган студентлар қўшимча отпуска олишга ҳақлидирлар. Бунинг учун улар иккинчи ўқув йилининг ўқув планини муваффақиятли бажарган бўлишлари шарт.

Ходим ўқув отпускаси даврида касал бўлиб қолса, унга умумий асосда меҳнатга қобилиятсизлик варақаси берилади. Отпуска ёки унинг бир қисми эса ходим имтиҳонларни топшира оладиган бошқа вақтга кўчирилади.

А. ҲАСАНОВ,
юрисконсульт.

Устозни эслаб

Таниқли композитор Ҳамид Раҳимов Ўзбек совет музика санъати тараққиётига муносиб ҳисса қўшган кўпқиррали ижод соҳибларидан бири эди. У яратган симфоник асарлар, опера ва поэмалар концерт репертуарларидан муносиб ўрин олган.

Сермаҳсул санъаткор кўпгина истеъдодли шогирдлар ҳам тайёрлади. Шундай ёш композиторлардан бири Пўлат Холиқовдир. Кейинги йилларда у музиканинг поэма жанрида баракали ижод қилиб келмоқда. Устози Ҳамид Раҳимов хотирасига бағишлаб ёзилган янги поэма шогирднинг навбатдаги ижодий ютуғи бўлди.

Мазкур асар Т. Жалилов номли Ўзбекистон Давлат халқ чолғу оркестри концерт программасидан ўрин олди.

А. АЛИЕВ.

Редактор
Т. М. ҚОЗОҚБОЕВ.

ҚИШ ДАСТУРХОНИ ТЎКИН БЎЛСИН ДЕСАНГИЗ...

«Май витаминлар хазинасини очади, июнь қўр-қутларни тўлдиради»,— дейилади халқ мақолларидан бирида. Чиндан ҳам, табиат неъматларига саҳий ёз фасли ҳар бир уй бекасига тотли, фойдали сабзавот консерваларини тайёрлаш имконини беради.

Қадим замонлардан одам озиқ-овқат маҳсулотларини узоқ вақт сақлашга ҳаракат қилган. Чунки ҳаёт шуни тақозо этган. Одамлар тузлаш ва ачитишни, қоқлаш ва дудлашни, ивитиш ва қуритишни, ҳатто музлатишни билишган.

XIX асрда француз пазандаси Никола Франсуа иссиқлик билан ишлов берилган маҳсулотларни ҳаво кирмайдиган ҳолда зич беркитиб, узоқ вақт сақлаш мумкин, деган фикрга келган. Унинг тахмини тўғри чиқди. Шундай қилиб Аппер жаҳонда биринчи бўлиб консерва тайёрлади, пул мукофоти ва олтин медаль билан тақдирланди, «Инсоният валинеъмати» фахрли унвонига сазовор бўлди.

Назокатли уй бекалари, келинг, ана шу буюк ихтиронинг қадрига етиб, оила аъзоларимизни маринадланган, тузланган, консерваланган сабзавотлар билан хушнуд этайлик.

СИЗЛАРГА ҚУЙИДАГИЛАРНИ ТАЙЁРЛАШНИ ТАВСИЯ ЭТАМИЗ:

МАРИНАДЛАНГАН ВА ТУЗЛАНГАН БОДРИНГ

Тузланган бодринг сархил кўк бодринг каби маринадланади.

Тузланган бодринглар намакоб ичидан олиниб, яхшилаб ювилади. Баъзан тузланган бодрингларда пайдо бўладиган оқ қатламдан тозаланади. Шикастланган, ғовак ва бошқа камчиликлари бўлган бодринглардан сараланади.

Сара бодринглар банкага жойланиб, устидан маринад сардаги қуйилади. Тузланган бодрингларда кислота ва туз мавжуд бўлганлиги учун сардакни кўк бодрингни маринадлашда қуйиладиган сардакдан кучсизроқ (5 процент шакар, 3 процент туз, 1—1,2 процент сирка эссенцияси) тайёрланади. Кўк бодрингни маринадлашда қанча зиравор солинса, шунча зиравор солинади. Бодрингни тузлашда ишлатилган кўкатлардан фойдаланиш керак эмас. Чунки улар маълум даражада ўз хусусиятларини йўқотган бўлади.

Қолган барча жараёнлар (қопқоқлаш, пастеризация қилиш, совутиш) кўк бодрингни маринадлашдаги жараёнлардан фарқ қилмайди.

САРХИЛ ПОМИДОРЛАРНИ МАРИНАДЛАШ

Сархил помидорлар катта-кичиклигига, чўзинчоқ ва юмалоқлигига, силлиқлиги ва ғадир-будирлигига қараб сараланади. Етилганлиги бўйича саралашга алоҳида эътибор бериш керак, ҳар бир банкада бир хил рангдаги помидорлар бўлиши лозим. Агар қизил ва кўк помидорлар аралаштириб юборилса, тайёр маринаддаги қизил помидорлар юмшоқ бўлганлиги учун эзилиб, шаклини йўқотади.

Помидорларни саралашда уларнинг банди ажратиб олинади. Шундан сўнг помидорлар ювилиб, банкаларга жойланади. Нисбатан қаттиқ (кўк ва энди қизариб келаётган) помидорлар зич жойлашиши учун иккига бўлинади. Бўлинган помидорларни ярим литрли ва бир литрли банкаларга, бутунларини эса уч литрли катта банкаларга жойлаш лозим. Бошқа барча жараёнлар бодринг маринадлаш жараёнидан фарқ қилмайди.

ОҚ ВА ҚИЗИЛ КАРАМНИ МАРИНАДЛАШ

Оддий оқ ва қизил сархил карамдан лаззатли маринад тайёрлаш мумкин. Бунинг учун япроқлари зич, соғлом карам бошлари танланади, ўзагини кесиб ташлаб, ачитиш учун қандай қийманса, шундай қийманади. Қиймалаш ўрнига карам япроқларини ҳажми 2—3 сантиметр катталикдаги квадрат шаклида кесиб чиқиш мумкин.

Тарозида тортилган қиймаланган карамга 2 процент миқдорида майда туз қўшилади. Карам билан тузни тоғора ёки кастрюлькада яхшилаб қориб, уй ҳароратида 2—3 соат ушланади. Ана шу вақт ичида туз карам бўлакларига сингади, улардан бир қисм шарбат сизиб чиқади, карам сўлигандек ташқи кўринишини йўқотади, энди уларни банкаларга зичлаб жойлаш мумкин.

Карамни банкага жойлашда устидан босиб-босиб қўядилар. Жойлашдан олдин бир литрли ҳар бир банка тубига зираворлар: 5—8 дона аччиқ ва хушбўй мурч, тахминан мурчлар катталигидаги долчин ва қалампир-мунчоқ, бир дона лавр барги солинади.

Сардакни қуйидаги тартибда тайёрлаш тавсия этилади: 2 процент туз, 4 процент шакар, 1,8—2,0 процент сирка эссенцияси.

Банка ҳажмининг учдан икки қисмига қиймаланган карам, учдан бир қисмига сардак жойланади.

Карам жойланган банканинг қопқоғи ёпилиб, 85 даража ҳароратда пастеризация қилинади. Сув ҳарорати 85 даражага етгандан бошлаб ярим литрли банкалар 20 минут, бир литрли банкалар 30 минут, икки ва уч литрли банкалар 40—50 минут пастеризация қилинади.

ГУЛ КАРАМНИ МАРИНАДЛАШ

Оқ ёки оч сарғиш гуллари зич, ҳали очилиб улгурмаган, қора доғлари бўлмаган, сарғаймаган гулкарам маринадлаш учун яроқлидир.

Одатда гулкарам бир қатор қоплама яшил япроқлари билан кесиб олинади. Ана шу япроқлар карам бошларини ташиш ва сақлашда ифлосланишидан муҳофаза этади, унинг сархил сақланишига хизмат қилади. Қоплама япроқлар олиб ташланиб, бош қисми кўндалангига 3—5 сантиметр ёки ундан каттароқ қилиб кесилади. Тозаланган садагуллари сувда ювилади. Юваётганда тупроқ ва қум зарралари қолмаслигига алоҳида эътибор бериш керак.

Карам гуллари сувда 2—3 минут қайнатилади. Сувга 1 процент туз (1 литр сувга 10 грамм туз) ва карам рангини яхшилаш учун озгина лимон кислотаси (1 литр сувга 1 граммга яқин кислота) қўшилади. Карам сирланган идишда қайнатилади. Чунки, металл билан, айниқса темир билан туташган карам қораяди.

Қайнатиб бўлинганидан сўнг карам тезда совуқ сув билан совитилади ва банкаларга жойланади. Агар банкаларга тез жойлашнинг иложи бўлмаса, карам гулларини 2 процентли тузли намакобга солиб қўйиш лозим. Карам қорайиб кетмаслиги учун шу ҳолда 1 соатдан кўп ушлаб бўлмайди.

Гулкарамни шиша банкаларга маринадлашда консервалар чиройли кўриниши учун гуллари шиша деворларига қаратиб жойланади. Тагига ва устига бирмунча доира шаклидаги йирик гуллари жойланади.

Банка тагига зираворлар бодринглар учун қанча солинса, шунча миқдорда солинади. Қора мурчни қизил қалампир билан алмаштириш ва қалампирнинг 3—4 майда бўлагини банканинг тагига эмас, ён томонларига қўйиш тавсия этилади. Шунда консерва янада чиройли кўринади.

Сардек бодринг учун қандай тайёрланса, шундай тайёрланади. Консерваларни маҳкамлаш ва пастеризация қилиш ҳам бир хил.

САБЗИНИ МАРИНАДЛАШ

Сабзининг оч қизғиш, нисбатан ихчам нави маринадлаш учун мосдир. Соғлом, текис, ширали, шикастланмаганлари саралаб олинади. Банд қисмининг диаметри 4 сантиметрдан ошмаслиги керак.

Сабзининг юқори кўк қисми ва пастки ингичка қисми кесиб ташланади. Агар устки қисми текис бўлса, пўстини тозалаб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Агар қинғир ва ғадир-будир ерлари бўлса яхшилаб кесиб ташланади. Тупроқ ва туздан холи бўлгунча яхшилаб ювилади.

Майда сабзини бутун ҳолда маринадлаш мумкин, ўртача ва катталари эса халқа шаклида кесилади, тарам-тарам, юлдузча шаклида ҳам қирқса бўлади. Ҳалқаларнинг қалинлиги 3—5 миллиметрдан ошмаслиги керак. Юлдузча шаклида кесиш учун бутун сабзининг узунасига бир нечта чуқурчалар ўйилади, сўнгра 3—5 миллиметр қалинликда кўндалангига кесилади.

Сардак сувга 3 процент туз, 5—6 процент шакар ва 2,5—3 процент сирка эссенцияси қўшиб тайёрланади. Ярим литрли банкалардаги сабзи 20—25 минут давомида стерилизация қилинади.

Майдаланган сабзи 2—3 минут давомида ҳарорати 90 градусли сувда ивитилади, совитилгач, банкаларга жойлаб,

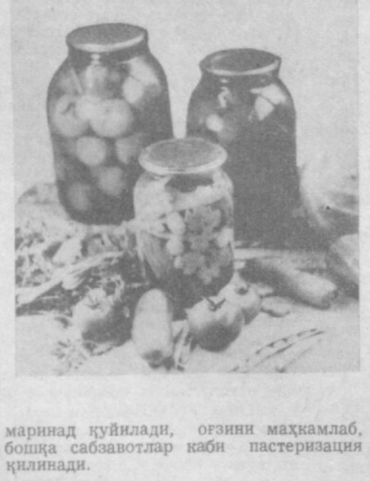

маринад қуйилади, оғзини маҳкамлаб, бошқа сабзавотлар каби пастеризация қилинади.

Сабзини саримсоқ пиёз билан қўшиб маринадлаш ҳам яхши натижа беради. Бунинг учун ювиб, тўртбурчак, юлдузча ёки ҳалқа шаклида кесилган сабзи майда кесилган саримсоқ пиёз билан аралаштирилади. 1 килограмм сабзига 100—200 грамм саримсоқ пиёз солинади. Сўнгра сабзига 150—200 грамм тозаланган ўсимлик мойи қўшилиб, ҳаммаси яхшилаб қорилади.

ЛАВЛАГИНИ МАРИНАДЛАШ

Лавлагининг Юордо, қизил Миср навлари маринадлаш учун мақбул ҳисобланади.

Шикастланмаган, катталиги ва ранги бир хил лавлаги саралаб олинади. Барча майда илдизлари ва поясига туташ қисми кесиб ташланади.

Лавлаги ювилиб, пўсти тозаланмай, бутун ҳолда қайнатилади. Бунинг учун бир хил катталикдаги лавлагилар кастрюлькадаги сувга солиниб, юмшагунча қайнатилади (майда лавлагилар 25—30 минут, йириклари 40—45 минут қайнатилади). Пичоқ билан қайнатилган лавлагининг пўсти тозаланади.

Энг майда лавлаги (диаметри 3—5 сантиметр бўлгани) бутун ҳолда маринадланади, бирмунча йириклари (5 сантиметрдан 8 сантиметргача) қалинлиги 8—10 миллиметр ҳалқа шаклида ёки майда бўлакларга кесилиб, энг каттালари қат-қат пластинка ёки қалинлиги 12—15 миллиметр бўлган тўртбурчак шаклида кесилиб маринадланади.

Ҳар бир банкага бир хил шаклда тўғралган лавлагилар жойланади. Қолган ишлов бериш жараёни бошқа сабзавотларникидан фарқ қилмайди. Лавлагини хрен билан маринадланса консерва янада тотли бўлади. Бунинг учун лавлаги юқорида айтилганидек тайёрланади. Хрен алоҳида тайёрланади: илдизлардан яхшилаб тозалаб, ювилади ва қиймалагич ёки қирғичдан ўтказилади. Бир литрли банкага 50—70 грамм майдаланган хрен ва қарийб 600 грамм тўғралган лавлаги солинади. Сабзи каби стерилизация қилинади.

САБЗАВОТ АССОРТИ

Турли сабзавотлардан иштаҳа очувчи, мазали ассорти тайёрлаш мумкин.

Ассортининг таркибига 30 проценти қизил ёки сарғиш помидор, 70 проценти майда ёки ўртача бодрингдан; 15 проценти кўкпиёз, 5 проценти майда тўғралган сабзи, 5 проценти очилмаган ловиядан иборат термаси эътиборга сазовор.

Ассорти таркибига кирувчи сабзавотлар сархил ёки тузланган бўлиши мумкин. Ҳар бир ҳолда уларга юқорида айтилганидек тегишли ишлов берилади. Сабзавотлар банкага дид билан бир текис жойланиши керак. Ассорти тайёрлашга доир бошқа ишлар маринад тайёрлашдан фарқ қилмайди.

* * *

Одатдаги сабзавотлардан: картошка, лавлаги, сабзи ва карамдан қандай ажойиб салатлар, пюре, винегрет, пудинг ёки тоблама тайёрлаш мумкинлигини биласизми?! Озгина вақтингиз ва меҳнатингизни аямасангиз, нонушта, тушлик ёки кечки овқатга лаззатли ва фойдали таом тортиш имконига эга бўласиз.

ЁЗГИ «ОРИЕНТАЛЬ» САЛАТИ

500 грамм янги картошка, туз, 3—4 та кўк пиёз, кўк бодринг, 2 та катта қизил болгар қалампири, 3 дона помидор, 1 боғ укроп, лимон шарбати ёки 1 ош қошиғида сирка, 2 ош қошиғида ўсимлик мойи, кўк салат ёки редиска оласиз.

Янги картошканинг пўсти арчилиб, шўр сувда қайнатилади, сўнгра бодринг билан бирга япроқча шаклида тўғралади, болгар қалампири хамир каби узунасига кесилади, укроп қийманади. Шундан кейин уларнинг ҳаммаси салатдонга солиниб, устига лимон шарбати ёки ўсимлик мойи қуйилади, яхшилаб қорилади ва салат япроқлари ёки редиска билан безатилади.

КАРТОШКА ВА ТУРПЛИ САЛАТ

500 грамм картошка, катта бир бош турп, ўсимлик мойи, туз, бир бош пиёз олинади.

Турп тозаланиб, ювилади ва қирғичдан ўтказилади, сувда пиширилган картошка ва пиёз майда тўғралиб, ҳаммаси аралаштирилади, туз қўшиб, ўсимлик мойи ёки майонез билан қорилади.

ҚЎЗИҚОРИНЛИ ҚИЙМА КАРТОШКА

500 грамм картошка, 250 грамм қўзиқорин, 1 бош пиёз, туз, укроп, петрушка, 50 грамм сариёғ, ярим ош қошиғида ун, ярим стакан сметана, озгина лимон шарбати олинади.

Ювилган қўзиқорин, пиёз, укроп, петрушка майдалаб тўғралади, қопқоқли товадаги сариёғда ун, сметана ва туз қўшиб туриб қовурилади, вақти-вақти билан қорилади ва лимон шарбати қўшилади.

Картошкалар ювилади, арчилиб, иккига бўлинади, ўртаси ўйилиб, тайёрланган қўзиқорин билан тўлдирилади. Кастрюлькага иссиқ сариёғ билан жойланади, бироз қовирилиб, сув қўшилади. Шундан сўнг тайёр бўлгунча димланади.

ЛАВЛАГИ ПЮРЕСИ

130 грамм лавлаги, 100 грамм ёғ, 10 грамм талқон, 30 грамм сут, 5 грамм шакар, 20 грамм нон олинади.

Лавлаги юмшагунча қайнатилади, тозаланиб, қиймалагичдан ўтказилади. Талқонни сариёғда қовуриб, устига лавлагини териб, туз қўшилади ва бироз димланади. Ҳосил бўлган қоришмага сут, таъбга яраша шакар, сирка қўшиб, қайнатасиз.

Лавлаги пюресини гўштли таомга гарнир сифатида тортиш мумкин.

СМЕТАНАЛИ ҚАЙЛАДАГИ САЛАТ

50 грамм сабзи, 20 грамм шолғом, 15 грамм кўкнўхат, 30 грамм карам, 5 грамм ёғ, 50 грамм қайла оласиз.

Сабзи ва шолғомни тозалаб, майда тўртбурчак ёки япроқча шаклида тўғрайсиз, карамни қиймалайсиз, сўнгра сабзи ва шолғомни идишга солиб, кўк нўхат ва ёғ эритмасида қайнатасиз. Карам алоҳида қайнатилади. Сабзавотлар юмшагач уларни бирлаштириб, кўк нўхат, сметанали иссиқ қайла, туз, шакар қўшиб, 3—5 минут вақти-вақти билан қориб, қайнатасиз.

САБЗАВОТЛИ РАГУ

50 грамм картошка, 30 грамм карам, 25 грамм сабзи, 25 грамм шолғом, 12 грамм пиёз, 12 грамм ёғ, 50 грамм қайла олинади.

Хом картошка, сабзи, шолғом ва пиёзни тозалаб, тўртбурчак япроқча шаклида тўғрайсиз, 7 грамм оқ ёғда ҳар бирини алоҳида бироз қовуриб оласиз. Карамни қиймалаб, сувда пишириб оласиз.

Қовурилган картошка ва сабзавотларни бирлаштириб, томат қайласи қўшасиз ва 20—25 минут димлайсиз. Сўнгра қайнатилган карам, лавр япроғи, туз қўшиб, димлашни яна 8—10 минут давом эттирасиз.

Сабзавотли рагуни дастурхонга тортишдан олдин устига 5 грамм сариёғ қўйиб, қиймаланган кўк петрушка, укроп ёки пиёз билан безайсиз.

«ЁЗ» ВИНЕГРЕТИ

20 грамм лавлаги, 30 грамм картошка, 15 грамм шолғом, 15 грамм сабзи, 25 грамм бодринг, 20 грамм сметана олинади.

Лавлаги билан картошкани ювиб, қайнатасиз. Сўнгра тозалаб, япроқча шаклида тўғрайсиз. Ювиб тозаланган сабзи билан шолғомни ҳам япроқча шаклида тўғраб, идишга соласиз ва бироз сув, ўсимлик ёғи қўшиб, идишнинг қопқоғини ёпиб, димлайсиз. Шундан кейин совутилади. Тайёрланган сабзавотларга япроқча шаклида тўғралган кўк бодринг қўшиб, ҳаммасини қорасиз, туз, сметана солиб, устига кўк пиёз ва укроп сепасиз.

«ВИТАМИНЛИ» САЛАТ

30 грамм карам, 20 грамм сабзи, 5 грамм пиёз, 25 грамм олма, лимон (шарбат учун), 5 грамм шакар, 15 грамм сметана оласиз.

Карам, кўк пиёз тозаланиб, ювилади ва қиймаланади, сабзи ювиб, тозаланади ва катта қирғичдан ўтказилади. Олма ювилиб, уруғлари тозаланади ва қаламча шаклида тўғралади.

Тайёрланган хом сабзавотлар аралаштирилади ва даструхонга тортишдан олдин туз, шакар, лимон шарбати, сметана билан меъёрига етказилади.

Сметана ўрнига салатга майонез қўшса ҳам бўлади. Тайёр салат уйиб, салатдонга солинади.

ГУЛКАРАМ, ПОМИДОР ВА КЎКАТЛИ САЛАТ

22 грамм гулкарам, 16 грамм помидор, 16 грамм кўк бодринг, 8 грамм салат, консерваланган 8 грамм кўк нўхат, 8 грамм кўк пиёз, 12 грамм сметана, 12 грамм майонез, бир ярим ош қошиғида шакар оласиз.

Қайнатилган гулкарамни майда гулларига қараб ажратасиз, бодринг ва помидор япроқча шаклида тўғралади, кўк салат катта-катта қилиб тўғралади, кўк нўхат, қиймаланган кўк пиёз қўшиб, қорилади. Майонез билан аралаштирилган, шакар қўшилган сметана қуйилади. Дастурхонга тортишда сабзавотлар ва салат япроқлари билан безатилади.

САБЗИЛИ ПУДИНГ

140 грамм сабзи, 4 грамм шакар, 25 грамм сут, 10 грамм манна ёрмаси, тухум, 4 грамм ёғ, 4 грамм қотган нон, 20 грамм сметана ёки 30 грамм қайла олинади.

Тозаланган хом сабзи қиймалагичдан ўтказилиб, сутда тайёр бўлгунча димланади, сўнгра унга манна ёрмаси солиниб, қориштириб, қуюқ тортгунча қизитилади. Қоришма бироз совиганидан сўнг унга олдиндан шакар қўшилган тухум сариғи ва ийланган тухум оқи солинади.

Шундан кейин қоришма юпқа ёғ суртилиб, талқон сепилган товага текис бир қатлам ҳолда солиниб, устига сметана (5 грамм) суртилади, талқон сепилиб, иссиқ шкафда пиширилади. Дастурхонга тортишда устига сметана ёки қайла қуйилади.

САБЗИЛИ ТОБЛАМА

150 грамм сабзи, 15 грамм манна ёрмаси, 8 грамм ёғ, тухум, 4 грамм талқон, 20 грамм сметана ёки 30 грамм қайла олинади.

Ювиб, тозаланган сабзи қирғичдан ўтказилиб, сув ва ёғ қўша туриб, юмшагунча қайнатилади. Сўнгра манна ёрмаси, шакар солиниб, тайёр бўлгунча қайнатилади. Тайёр қоришма совитилиб, тухум қўшилади.

Қоришмани юпқа ёғ суртилган ва талқон сепилган кастрюлькага солиб, устига тухум билан сметана аталасини суркайсиз, ёғ пуркаб, иссиқ шкафда пиширасиз.

Тайёр тоблама устига сметана ёки қайла қўшилади.

СМЕТАНАДАГИ ЛАВЛАГИ

160 грамм лавлаги, 5 грамм ёғ, 20 грамм сметана, 2 грамм ун оласиз.

Сувда пўсти тозаланмай қайнатилган лавлагини тозалаб, тахминан 1 сантиметр катталикдаги тўртбурчак шаклида тўғрайсиз, сариёғда иситиб, олдиндан ун қўшилган сметана қуясиз ва аста-аста қориб, қайнатасиз.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг умумий овқатланиш Бош бошқармаси.

«Союзторгреклама» Бутуниттифоқ бирлашмасининг Ўзбекистон агентлиги.

Театр

УЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 29/VI да Сўнаётган юлдузлар (19.00), 30/VI да Қора камар (19.00).

Кино

30 ИЮНДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Санъат саройи — «ТУНГИ ЭКИПАЖ» (тоқ соатларда), «ЙЎЛДАН ОЗИШ» (17, 19.30).

Москва — «АЁЛ ВА ТЎНҒИЗ РАСМИ ТУШИРИЛГАН ФОТОСУРАТ» (тоқ соатларда).

Дружба — «КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (тоқ соатларда).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «МУҲИМ ҲОДИСА» (жуфт соатларда).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «СИРЛИ ВОРИС» (18.30, 21.00).

Чайка — «КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (21.00).

Искра — «53-ЙИЛНИНГ СОВУҚ ЁЗИ» (жуфт соатларда).

1, 2 ИЮЛДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Ватан — «ҚУРОЛСИЗ ИНСПЕКТОР» (тоқ соатларда).

Нукус — «ЙЎЛДАН ОЗИШ» (тоқ соатларда).

Москва — «ЙЎЛДАН ОЗИШ» (тоқ соатларда).

Лисунов номли — «ТУНГИ ЭКИПАЖ» (тоқ соатларда).

Дружба — «ФЕРУЗА МАРЖОН» (тоқ ва жуфт соатларда).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ЙЎЛДАН ОЗИШ» (жуфт соатларда).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «ЙЎЛДАН ОЗИШ» (жуфт соатларда).

Искра — «53-ЙИЛНИНГ СОВУҚ ЁЗИ» (жуфт соатларда).

«ПАХТАКОР» МАРКАЗИЙ СТАДИОНИДА

4 ИЮЛЬ СОАТ 19.30 ДА

СССР 51-чемпионати учун

БИРИНЧИ ЛИГАНИНГ «ПАХТАКОР» (Тошкент) — «КОТАЙК» (Абовян)

командалари ўртасида

Футбол

Танаффус вақтида спортбуюм лотереяси ўйналади. Лотерея билети серияларининг номери 024001 дан 026000 гача.

КОЛЛЕКТИВ БЎЛИБ КЕЛИШ УЧУН ЗАЯВКАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Тошкент шаҳар Акмал Икромов район халқ маорифи бўлими ва 81-ўрта мактаб коллективи шу мактабнинг она тили ва адабиёт фани бўйича методист-ўқитувчиси Э. Ҳасановга онаси **Саломат ИНОҒОМОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат чет тиллар педагогика институти коллективи граждан мудофааси кафедраси ўқитувчиси Д. А. Азимовага онаси **Махсад Фазиловна АТАМБАЕВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Киров район санитария ва эпидемиология станцияси коллективи санитария бўлимининг бошлиғи Л. С. Аҳмедовга онаси **Башорат Мирзаахмедовна МИРЗААҲМЕДОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбек ва рус тилларида мустақил равишда нашр этилади.

«Тошкент оқшоми»

(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: бўлимлар: партия турмуши ва пропаганда — 32-54-19; совет қурилиши ва халқ контроли — 32-54-34; саноат, транспорт ва алоқа — 33-08.74, 32-57-84; шаҳар хўжалиги, савдо ва маиший хизмат — 32-55-39, капитал қурилиши — 32-58.85; фан ва ўқув юртлари — 32-53.10; физкультура ва спорт, ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси — 32-55.32; маданият — 32-53-83; ахборот — 33-28-95; хатлар ва оммавий ишлар —33.29-70; иллюстрация — 32-55-37; жамоатчилик редакцияси — 33.99-42, 32-53-66; «Ташкентская неделя» рекламалар иловаси — 32-56.84; эълонлар — 33-81-42.

Р — 11829. Якшанбадан ташқари ҳар куни чиқади. Ички саҳифаларга 20.00 да қўл қўйилган. (График бўйича 17.00 да қўл қўйилиши лозим). Тиражи — 108. 220 А. 2158. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.